

Híd

evangélikus magazin

<http://misszio.lutheran.hu>

2009. I. szám
Ára: 300 Ft

Sírajaink, hol?

Az elengedés tudománya

Készen vagy?

fókuszban a halál

Hídépítés

Örömmel vettük azokat a jelzéseket, melyek szerint áldással forgatják magazinunkat ország- és felekezeti határainkon túl is. Ezekből idézünk.

Biblia éve honlap

A Magyar Bibliatársulat által fenntartott és működtetett www.bibliaeve.hu oldal továbbra is elérhető marad, és tartalma folyamatosan bővül – hamarosan a *Híd* magazin legutóbbi számának bibliai témájú cikkeivel is.

ERDÉLY – Románia

HARANGSZÓ – A Királyhágómelléki Református Egyházkerület kéthetente megjelenő gyülekezeti lapja. Interneten a <http://harangszo.blogspot.com> oldalon olvasható.

Előzetes a *Harangszó* 2009/3. számából (részlet a Fábián Tibor által küldött e-mail-es hírlevélből):

...a Tallózó rovat a *Híd* című evangélikus magazin ezotériával foglalkozó lapszámát ismerteti...

FELVIDÉK – Szlovákia

KÁLVINISTA SZEMLE, a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház hivatalos lapja, Komárom, 2009. január

A *Kálvinista Szemle* – Olvasólámpa című rovatában a *Híd* evangélikus magazin legutóbbi (fókuszban a Biblia) számának borítója látható. Az ajánlóban kiemelik és ismertetik a főbb írásokat.

HIBAIGAZÍTÁS

Előző számunkban dr. Fabiny Tibor: „Vissza a Bibliát az egyháznak és a teológiának!” című írásának egyik mondata tévesen jelent meg. A mondat helyesen:

„A teológiai exegézis nem a szövegek mögötti hipotetikus történeti valóságra fókuszál, de a szövegek jelentését nem zárt irodalmi alkotásként olvassa, hanem a szövegre elsősorban úgy tekint, mint tanúságtételekre.”

A Képes hírek rovatban (47. oldal) jelzett szlovéniai találkozó helyszíne nem Lendva, hanem Muraszombat.

A HÍD EVANGÉLIKUS MAGAZIN előfizetése egy évre 1200 Ft.

Megrendelhető írásban név és cím beküldésével az Evangélikus Missziói Központ címén: 1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38–40.

Adományokat az Evangélikus Missziói Központ számlaszámára lehet küldeni: 11716008–20157087.

HÍD EVANGÉLIKUS MAGAZIN – Az Evangélikus Missziói Központ negyedévente megjelenő kiadványa. * 2009. 1. szám * A szerkesztőség levelezési címe: Evangélikus Misszió Központ, 1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38–40., tel./fax: 06 1 400 3057, e-mail: evmis@lutheran.hu * Felelős szerkesztő és kiadó: Szeverényi János, tel.: 06 20 824 5463, e-mail: janos.szeverenyi@lutheran.hu * Szerkesztőbizottság: Balog Eszter, Kőhádi Dorottya, Kis Ferenc Balázs, Kovács László * Rovatvezetők: dr. Garádi Péter – Hogyan tovább, egyház?; Kovács László – Keresztyén szemmel; Bencze Imréné – Külmisszió; Hulej Enikő – Rádiómisszió; Csorba István – Énekem az Úr; Balog Eszter – Rejtvény * Szöveggondozás: Dankuné Tóth Éva, Hulej Enikő * Grafikai tervezés, tördelés: Hrivnák Andrea, Perl János (Kreatív Flotta Bt.) * Nyomdai kivitelezés: Pauker Nyomdaipari Kft. * Kiadja az Evangélikus Missziói Központ, 1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38–40., tel./fax: 06 1 400 3057, e-mail: evmis@lutheran.hu, <http://misszio.lutheran.hu>, számlaszám: 11716008–20157087 * HU ISSN 1787–5749 * Egy szám ára 300 Ft, előfizetési díj egy évre 1200 Ft * Megrendelhető a kiadónál. Az Evangélikus Élet hetilapban elhelyezett példányok ingyenesek. Adományokat kérünk és elfogadunk.

Tartalom

FÓKUSZBAN A HALÁL

2 Visszajelzés / Hibaigazítás

3 Bevezető

4 Sírjaink, hol?

5 Amíg megtehetjük, amíg tart / Kitekintés

6 A dédi nem lélegzik!

7 Jogom van a halálhoz

8 Mi a hospice?

9 Kitekintés

10 Egzisztenciális kérdés volt a halál

11 Örömmé alakult emlékezés

12 Mielőtt megtennéd

13 Valaki fogja a Trabantot

14 Isten nem a temetőbe, hanem menyegzőre vár

15 Figyeljete életük végére!

16 A „Készen vagy?-ra ezt felelni: – Készen”

18 Az elengedés tudománya

20 „Élek és hirdetem”

22 Hiszed-e ezt?

25 Túróczy utolsó imája / Fohász Jézushoz

26 Könyvajánló / Rejtvény

ÉLŐ VÍZ

VALLOMÁS

27 Tünődések belső titkainkról

BESZÉLGETÉS

28 A művész hite

CIGÁNY TESTVEREINK

29 Üzenet Dániából

AKIKRE NEM VOLT MÉLTÓ A VILÁG

30 „Istent imádni, s hazát szeretni tőlük tanuljatok!”

INTERJÚ

32 Normálisan az ember ilyeneket nem csinál

TANÚSÁGTÉTEL

34 Átokból áldás

HOGYAN TOVÁBB, EGYHÁZ?

36 Lelkészképzés

38 Kitekintés

KÜLMISSZIÓ

39 Kérő vendég

LEPRAMISSZIÓ

40 Párhuzamos történetek

CIGÁNYMISSZIÓ

41 Ételek és életek

RÁDIÓMISSZIÓ

42 Az Evangélikus Rádiómisszió műsorai / Kiadványok

ÓRÁLLÓ

43 Mit tehetünk viharban?

TANULJUNK EGYMÁSTÓL!

44 Az új reformáció

BELMISSZIÓ / DERŰ

45 Egy kicsi gyülekezet nagy reménysege / Történetek

KÉPES HÍREK

46 Képes hírek

RÁDIÓMISSZIÓ

47 Hírek

VERS

48 Őszi fecske

„...lehetetlen, hogy senkié vagy emberé az Élet, az Élet, az Élet.”

– írja Ady a *Menekülés az Úrhoz* című versében.

Mi az életről szólunk, nem a halálról.

A halál az, ami a *nincs*, az Élet az, ami a *van*.

Halálnak nevezik az exitet, a kilépést ebből a tér-idő-anyag világból.

Nem szűnünk meg, amikor távozzunk, mert Isten az élőlk Istene (Mt 22,32); és aki hisz Őbenne, ha meghal is, él; és aki él és hisz Őbenne, az nem hal meg soha. (Jn 11,1-44).

A halál az az állapot, amikor Isten nélkül létezzünk, az élet pedig az, amikor Istennel közösségben vagyunk.

Az örökkévalóságban mindezek kiteljesednek.

A Kijelentés szerint az örök halálban már semmi jót nem lehet tapasztalni, az örök életben, az üdvösségben pedig semmi rosszat.

„Bizony, bizony mondom néktek: aki hallja az én ígémet, és hisz abban, aki elküldött engem, annak örök élete van; sőt ítéletre sem megy, hanem átment a halálból az életbe.” (Jn 5,24)

Amíg időnk van, keressük Istent, életünk értelmét, tartalmát és célját!

Ugyanakkor figyeljünk a Luther által is felfedezett örömhíre:

„Nem te keresed Őt, hanem Ő téged. Nem te találod meg Őt, hanem Ő téged. Hited is tőle van, nem magadból, s ha Ő nem jön, te ugyancsak kívül maradsz. Ahol nem evangélium van, ott Isten sincs, hanem csak bűn és merő kárhozat.”

● SZEVERÉNYI JÁNOS

Sírhajaink, hol?

Az idén még nem mentem el Decsen édesanyám sírhajához. Valahogy így jött ki, valahogy úgy adódott, hogy mellékesebb dolgokat fontosabbnak tekintettem. Mert tudjuk, ilyesmikből állnak elő a magyarázatok: Nem volt rá időm. (*Porló idő – A Teremtő mosolya*, 186kk old.) Persze. Nem volt ésszerű. Mert erre kellett mennem, arra meg amarra, de valahogy Decs felém nem. Nagyszüleim sírhajánál sem voltam, az üköknél és a dédeknél sem Témérinben, Fajszon, Tólnán, Újszászon. Apám sírhajánál sem jártam. Apám sírhajánál sosem jártam, és nem is fogok oda elmenni. Minden valószínűség szerint soha. Nem láttam őt sem életében, sem holtában, azt sem tudom, hol van eltemetve. És azt sem tudom, hogy meghalt-e egyáltalán. Ő tudta, hogy élek: születésem után négy hónapig még jöttek tőle a zöld tábori lapok. Mindenesetre családi házunk őt illető része a nevén van, és a nevén is marad, amíg az ő ivadéka laknak ott, s amíg a telekkönyv intézménye fönmarad. Célszerű volna holtta nyilváníttatnunk, úgy szokás; lehetséges, hogy az ember célszerűen járjon el tulajdon apja ellenében, csak hát szabad-e? Édesanyám sosem volt célszerű. Ő várta haza férjét a doni ütközet után, várta a háború után, 48-ban, amikor tízezzel hozták haza a foglyokat a kommunista

választási kampány jegyében, és szavaztatták őket a hírhedt kék cédulákkal országsszerte. Azt mondták nekik, hogy aki nem teszi, azt menten viszik vissza. Kijártunk bizonyos vonatok elé az ötvenes években is, amikor hirtelen föl-föllobbant a hír a falubeli hadiözvegyek között: Jönnék, most jönnek haza a foglyok. Utoljára 55-ben mentünk ki az állomásra, akkor volt az utolsó, tömeges hazaengedés. Sztálin halála után (1953) két év kellett, mire a szibériai rabszolgatáborokig eljutott az a bizonyos híres „olvasás”. Ekkor jött haza *Medve Bandi* bácsi, aki haláláig küzdött a Szovjetunióval egy szem maga az igazságáért, és *Rózsás János*, legnagyobb prózaíróink egyike. A hadiözvegyek lassan elfogyogtak a faluból. Vártak hat évet, nyolcat, tízet, és mielőtt öregasszonnyá lettek volna, férjhez mentek valami derék emberhez. Mi mást tehettek volna? A köztük feszült hírlánc elpattant. Nem jártak többé össze, s ha találkoztak a *Bokorék* kútjánál, vagy sorba álltak kenyérért a bolt előtt, barátságosan szölk, erősebben és tüntetően több meleggel is, mint azelőtt, csak hát a téma, ami eddig oly forró és mély közös reménnyel töltötte el őket, idegen, kihűlt tabu lett. Anyám nem akarta holtta nyilváníttatni apámat, amint az ésszerű lett volna. Szerelmes volt bele, a szerelem pedig nem okoskodó. A sze-

A huszadik század minden előzőnél barbárabb időszak volt.

relmes nem tesz engedményeket a mellékes dolgok javára, hogy tán egyszerűbb és kényelmesebb volna az élet egy férfi oldalán. Egy rendes ember oldalán, aki művelt is, módos is, mondjuk körörvos. A szerelmes nem az egyszerűbb és kényelmesebb életet keresi, hanem a valódit. Februárban múlt 21 éve, hogy anyám halott. Apám 2008 júniusában töltötte volna a századikát, ha megéri. Ki tudja. Még az is lehet, hogy most múltját feledett nyugdíjas rabszolga-matuzsálem annak a birodalomnak a romjai közt, amely százmilliók életét és szabadságát áldozta föl egy rémálomért, s amiből szenvedésen kívül nem termett semmi. Valószínűbb, hogy teste porlik egy tömegsírhajban, amely megdöbbenti majd a kései korok régészét: a huszadik század minden előzőnél barbárabb időszak volt. A korabeli emberek még a végtiszteséget sem adták meg halottaiknak... Apósom halálának évében, a sírhajától elmenet az akkor három-négy éves *Boriska* lányunk megállított bennünket a gyertyás, krizantémillatú, halottak napi estében. Mondjunk el még egy Miatyánkot. Jó, mondjunk. Megálltunk, imádkoztunk. Kiért mondtuk a Miatyánkot, Boriska? Azokért, apu, akikért már senki sem imádkozik.

● CZAKÓ GÁBOR

Fotó: Bálint Zsigmond (Marosvásárhely)

Amíg megtehetjük, amíg tart

Van olyan kincs, ami előtt a törvény is meghajol: ez pedig az élet. A Szent Szombat fejet hajt, amikor életet mentenek; és a király is visszahívja azt, akit eltaszított magától, ha rádöbben (pontosabban rádöbbentik: Dávidot Jóáb és a tekóai asszony), hogy a jogos harag semmit se tud kezdeni azzal a néhány évvel-évtizeddel, amelynek idejére még egymásnak adattunk – az irgalom viszont igen. Az élet nem tudja megvédeni magát, mert törekény és gyenge – Isten Fia ezért jött el a legkiszolgáltatottabb alakban, védelemre és táplálásra szoruló csecsemőként. Újra megszentelte a születést, az életet, de csecsemőként való jövetelében az is benne van, hogy az élet, a létezésünk a leghatalmasabb kincs, ami előtt a törvény is fejet hajt, ugyanakkor a legmélysegebben rászorul arra, hogy óvjuk, gondozzuk.

Nem könnyű így egymásra tekintünk. Nem könnyű, mert ehhez mindent félre kell tenni, ami egymás elől eltakar bennünket: neheztelést, elvárást, csüggedtséget... Nemrég egy éjjel azt álmodtam, hogy meghalt az, akit elsősorban szeretnem kellene, s akit a legnehezebb szeretnem. Reggel az álom még bennem motozott, és hirtelen ráláttam, mennyire kicsinyes vagyok, és mennyire vak a másikkban pisllákoló életre, mennyire képtelen adni... Dávid egy ilyen álom után azonnal visszahívta volna magához fiát, Absolont; de én a telefont se bírtam felvenni, és falaim mögöl még néhány kedves szóra sem tudtam előbújni. Nehéz így nézni egymásra; de nehéz így magunkra is nézni. Ha az élet nem az ember unott birtoka, hanem titokzatos kincse, akkor sok mindent már másképpen csinál. Már nem önmagáért vágyik a tisztulásra, hanem azért, Aki az élet értékességének forrása. De tudunk-e így örülni, tudjuk-e így ünnepelni magunkban és a másikkban az életet, amíg még megtehetjük, amíg tart? És itt nem arra gondolok, hogy képesek vagyunk-e emlékezetes szülinapokat szervezni – bár az egy jó kérdés, hogy ilyen alkalmakkor képesek vagyunk-e valóban hálát adni az Élet Urának szereteteink létéért vagy a sajátunkért. Talán van olyan, aki magába nézve minden jó szándéka és igyekezete ellenére e kérdésekre nemmel válaszol. Hadd írjam azt, hogy minden tisztelem az övé – azé, aki jobban akar szeretni. A halál azért is olyan ijesztő, mert *erre* nem hagy nekünk időt. Magam meghaladni nem tudom, de könyöröghetek Jézushoz, hogy az Ő szeretetével mégis szerethessem mindennél jobban az életet, a Másikat.

● SZÜCS TERI

Gyűjtötte: Kis Ferenc Balázs

Kitekintés

Halálóra

A halálóra barátságos emlékeztető arra, hogy az élet mulandó.

Csak írja be születési dátumát, nemét, életszemléleti beállítottságát (optimista, pesszimista, szadista vagy átlagos), testtömegindexét*, és hogy dohányzik-e vagy sem.

Egy kattintás múlva pedig halála napjára kap egy becslést – szigorúan statisztikai alapon.

*Testtömegindex=[kilogrammban kifejezett testsúly]/[méterben kifejezett testmagasság]²

Forrás: www.deathclock.com

„Egy halott ateista olyan, mint aki szépen kiöltözött, de nincs hova mennie.”
– James Duffey

„Ne féljete azoktól, akik megölik a testet, de a lelket meg nem ölhetik. Inkább attól féljete, aki a lelket is, meg a testet is el tudja pusztítani a gyehennában.” (Mt 10,28)

gyeltem a dédit. Olyan békés volt az arca, olyan szépek voltak az arcvonásai! És egyszer csak felkaptam a fejem: Mintha nem lélegezne! Mama és anyukám is ott termett, tették a poharat a szája elé, hogy bepárasodik-e, s hívták az orvost, aki megállapította a halál beálltát. Gyorsan fel is adtuk rá a temetési ruháját, amit előre elkészített. Később aztán a felnőtt-

Mama és anyukám is ott termett, tették a poharat a szája elé, hogy bepárasodik-e, s hívták az orvost, aki megállapította a halál beálltát.

A dédi nem lélegzik!

Adédmamám csodálatos asszony volt. Pici koromtól kezdve sok időt töltöttem vele, hiszen gyakran besegített a szüleimnek azzal, hogy vigyázott rám. Nagyon szerettem őt, szép emlékek egész sorát őrzöm róla. Még a halála is ezek közé tartozik.

Nyolcvanéves volt, mikor egészségi állapota annyira megromlott, hogy felügyeletet igényelt, ezért hozzánk költözött. Csak két hetet töltött nálunk, és csupán az utolsó néhány napja volt igazán nehéz és kiszolgáltatott. Az orvos közölte, hogy talán már csak napjai vannak hátra, ezért testvérei és a családtagok eljöttek meglátogatni. Csodálatos vasárnapot tölthetett együtt szeretteivel. Emlékszem, egyik húgával, aki hozzá hasonlóan még „bőszoknyás” asszony volt, tótul beszélgetett. A doktor este, mikor beugrott a szükséges injekciót beadni, döbbenten mondta, hogy tévedett, Váczi néni túl van a nehezen...

Azon az éjjelen azonban rosszul lett. Délután, mikor az iskolából hazaértem, azonnal bementem hozzá. Aludt. Csendesen lélegzett. Nagymamám ült mellette addig, és mivel édesanyám is épp megjött, pár pillanatra magára hagyta. Fi-

tek elmentek a temetést intézni. Vittek volna engem is magukkal, de én maradni akartam. A dédi mellett, aki mozdulatlanul feküdt a nappalinkban. Nem tudom, szüleim, nagyszüleim meddig voltak távol. De azt tudom, hogy azért az időért, amit halott dédmamám mellett tölthettem, hálás vagyok ma is Istennek. Beszéltem hozzá, de hogy miről, már nem tudom. De azt tudtam, hogy mivel már nem él, csak a szívemben hallhatom mostantól, mit felelne.

Manapság divat távol tartani a gyermekeket a haldokló látványától vagy a temetéstől. Én tizenegy éves voltam, mikor a dédim meghalt, de egy pillanatig sem bántam, hogy ott lehettem mellette élete utolsó pillanataiban. Hiszen láthatam, milyen az, amikor valaki az élettel betelve, szereteteitől elbúcsúzva, az Istennel való találkozásra felkészülve, szépen megy el.

● HULEJ ENIKÓ

Jogom van a halálhoz

Az életnek két ajtaja van, amely mögött titok rejtőzik: a születés és a halál. Honnan jöttünk és hová megyünk, mindkét titokra keressük a választ, de egyik ajtó mögé sem tudunk bepillantani, és egyiket sem mi nyitjuk meg. A zsoltárról így mondja a 31. zsoltárban: „Életem ideje kezdtem én, Istenem.” Sem születésünkről, sem halálunkról nem mi döntünk tehát. A sorsát irányítani akaró ember mégis arra törekszik, hogy kezébe vegye életét, maga döntsön felőle. Ez születésünk kérdésében lehetőségeinken kívül esik. Halálunk ajtaját azonban magunk is megnyithatjuk. Vagy erőszakosan, mint az öngyilkosság esetében, vagy a kegyes halál, az eutanázia lehetőségével.

Az **eutanázia** jelentése a görög *eu*: „jó, szép” és a *thanatosz*: „halál” szó összetételéből adódik. Az eutanázia mai jelentése: a gyógyíthatatlan beteg halálának a beleegyezésével történő meggyorsítása vagy előidézése, szenvedéseinek rövidítése céljából. Ennek a döntésnek az alapja az a gondolat, amely szerint az embernek nemcsak az életéhez van joga, hanem az emberhez méltó halálhoz is. A legtöbb jogrendszerben nincs kifejezetten erre vonatkozó intézkedés, ezért jogilag az eutanáziát vagy öngyilkosságnak, vagy – ha mások segítségével követik el – gyilkosságnak tekintik. A szenvedéstől való menekülést, megszabadulást azonban egyre szélesebb körben humanista elvekkel indokolják.

Hogyan lássuk ezt Isten ígéjének világosságban?

Mindenek előtt a teremtés és Isten gond-

viselése alapján az életet ajándéknak, de egyúttal Istentől kapott feladatnak is tekintjük, amely ránk bízott érték, bibliai kifejezéssel talentum, amellyel jól kell gazdálkodnunk, és amellyel el is kell számolnunk. Ezért úgy tartjuk, hogy nem a miénk, nem rendelkezünk vele szabadon. Keresztýén hitünk még a szenvedést is az élet részének tekinti, sőt Isten lelki formáló eszközét is látja benne. A szenvedést nem dicsőítjük, nem keressük, de elfogadjuk Isten kezéből, mert hisszük, hogy célja van. Erről sok bibliai íge szól, néhányat említek ezek közül.

Az első Jób jól ismert története, akit saját felesége biztat arra, hogy önkézzével vessen véget elviselhetetlen szenvedéseinek. Jób azonban megáll hitében, és azt mondja: „Ha a jót elfogadtuk Istentől, a rosszat is el kell fogadnunk.” (Jób 2,10)

Pál apostol szenvedései közben hallja meg Jézus szavát: „Elég neked az én kegyelmem.” (2Kor 12,9) Ez után már azt mondja: „Mindennek van erőm a Krisztusban, aki megerősít engem.” (Fil 4,13)

Jakab apostol a szenvedés egyik lehetséges céljának felmutatásával vigasztalja levelének olvasóit: „Szenved-e valaki közöttetek? Imádkozzék!” (Érdemes elolvasni az egész részt: Jak 5,7–16)

Ugyanerről ír Péter apostol is: „Aki tehát az Isten akaratából szenvednek, (...) ajánlják lelküket a hű Teremtőnek.” (1Pt 4,19), és: „... aki testileg szenved, az elszakad a büntől” (1Pt 4,1).

Pál apostol vallja: „... akik Istent szeretik, azoknak minden javukra szolgál...” (Róm 8,28)

Az eutanázia kérdését Isten ígéjének fé-

nyében úgy látom, hogy nem onnan kell választ keresnünk, vajon megengedi-e vagy tiltja-e Isten az önként választott halált? Hanem onnan, hogy egyrészt Isten még a betegségeinken, szenvedéseinken keresztül is munkálkodik, még hozzá javunkra, üdvösségünkre, másrészt megígérte, hogy ad annyi erőt és kegyelmet, amely elegendő életutunk legnehezebb szakaszának végigjárásához.

Nem ítéltetjük el és nem kényszeríthetjük törvénnyel azokat, akiknek nincs vagy gyenge a hitük ahhoz, hogy felvállaljanak egy olyan harcot, amelyet kilátástalannak látnak. A szenvedésen és halálon is győztes, feltámadt Jézusban hívó, keresztýén ember számára azonban nem az a megoldás, hogy a beteg, szenvedő, haldokló életből az önként választott halál útján elmeneküljön, hanem az, hogy a szenvedést ismerő és minket megerősítő Úr Jézus Krisztus kezébe kapaszkodva hittel végigmenjen a neki kijelölt úton.

A keresztýén ember számára jobb megoldás van a szép halálra: szabad imádkozni a jó halálért, ahogyan azt maga Jézus is tette: „Atyám, a te kezébe teszem le az én lelkemet” (Lk 23,46); ahogyan Simeon imádkozott: „Most bocsátod el, Uram, szolgádat beszéded szerint békességgel” (Lk 2,29); ahogyan az első vértanú, István fohászkodott: „Úr Jézus, vedd magadhoz lelkemet” (ApCsel 7,59), és ahogyan az egyház imádságos kincses tárában is gyakran találkozunk vele.

● BALICZA IVÁN

Mi a hospice?

A hospice latin eredetű angol szó, menedékházat jelent. E szóból származik sok nyelvben a hospital, magyarul: kórház, ispotály, azaz a kórház megnevezése. Az angol hospice szót leginkább „halálig való elkísérésnek” fordíthatjuk.

„A halál az Egésznek felőlünk látszó oldala. A másik oldalt így hívják: Fel-támadás.” (Guardini atya)

Hospice alatt azt a mozgalmat értjük, melynek az a szemlélet az alapja, hogy a közösség a haldoklót nem rekeszti ki, hanem végig mellette marad. A haldoklást az élet természetes részének tekinti; a hospice olyan menedék, mely békés haldoklást biztosít a beteg számára. Nemcsak egy helyszín, hanem a beteget és családját is figyelembe vevő, szeretetteljesen gondoskodó filozófia. Alapelve,

hogy az élet minősége sokkal fontosabb, mint a mennyisége. Követőinek hitvallása dr. Cicely Saunderstól, a modern hospice-mozgalom megalapítójától származik: „*Ön élete utolsó percéig fontos nekiünk, s mi nem csak azért fogunk mindent elkövetni, hogy békében halhasson meg, hanem hogy mindvégig emberhez méltóan tudjon élni.*” Dr. Cicely Saunders Londonban hozta létre az első, ma is működő hospice-t 1968-ban. Innen indult ki és vált nemzetközivé a mozgalom.

A hospice nem egyszerű ápolási intézmény, nem utókezelő, és különösen nem elfekvő. Itt nem a szó klasszikus értelmében vett gyógyítás folyik, nem az élet mesterséges meghosszabbításán fáradoznak, hanem olyan otthon, ahol az emberek lelkével, emberi méltóságával is törődnek. Szeretettel, megértéssel segítik a haldoklókat abban, hogy egészen haláluk pillanatáig teljes életet élhessenek.

A családtagok bármikor bejöhetnek látogatni, lehetséges a család és a barátok aktív részvétele az ellátásban is. Az osztály berendezésében is az otthonosságra való törekvés nyilvánul meg, még a házirendet is maguk a betegek készítik. A hospice-szemlélet és -gondozás hazai megalapítója Polcz Alaine pszichológus, tanatólogus nevéhez fűződik, a Magyar Hospice Alapítvány megalapításával (1991. április 29.). Sajnos munkásságával hosszabb ideig egyedül maradt, mivel a meghalás és annak körülményei tabunak számítottak. Polcz Alaine a SOTE II. Számú Gyermekgyógyászati és Nőgyógyászati Osztályán, a gyermekgyógyászati osztályon dolgozott, ahol a haldokló gyermekek és hozzátartozóik pszichológusa volt. Az ő kezdeményezésére engedték meg, hogy a szülők ne csak hetente egy órát látogathassák beteg gyermeküket. Mindent megtett azért, hogy a kicsik a végstádiumban hazakerülhessenek. Otthon családjuk és játékaik között

könnyebb volt meghalni.

Polcz Alaine ajtókat nyitott a szó szoros értelmében és képletesen szólva is. Írásaival ezeket ért el. A legtöbben úgy ismerik őt, mint aki megváltoztatta a halállal kapcsolatos képünket. Gyászolók segítségével is foglalkozott a Napfogyatkozás Egyesület keretein belül, és a Kharón folyóiratnak is ő az egyik alapítója.

A kezdetben még csak néhány önkéntes által elindított otthoni ápolás után sorra alakultak Magyarországon a hospice-gondozást különböző ellátási formákban nyújtó szervezetek. Majd 1995-ben megalakult a Magyar Hospice-Palliatív Egyesület, mely összefogja és koordinálja a több száz hospice-szemléletet valló segítő tevékenységét.

A hospice-ellátás sajátossága, hogy különböző szervezeti formái vannak. Folyhat a beteg otthonában házi szakápolás speciális formájaként vagy bent fekvő részlegekben, illetve palliatív terápiát folytató kórházi osztályon, ápolási osztályon, valamint szociális intézményekben. A palliatív gondozás aktív, **összetett gondozási forma azon betegek számára, akik súlyos, előrehaladott gyógyíthatatlan betegségben szenvednek**, vagy terminális állapotban vannak. Ez utóbbi a betegségnek az a szakasza, amikor a gyógyítás már nem lehetséges, és egy adott időn belül bekövetkezik a halál. Jellemzője ennek az időszaknak a betegség rosszabbodása, kísérőbetegségek fellépése. A palliatív gondozás során elsődlegesen fontos a fájdalom és egyéb tünetek enyhítése, valamint pszichológiai, szociális és spirituális problémák figyelembe vétele.

A meghalás rendszerint hosszabb folyamat, amelynek során támogatásra szorul mind a beteg, mind a környezete. Ebben kell részt vállalnia a hospice munkatársainak: a beteg mellett kell lenni nem csak a gyakorlati segítségnyújtás miatt, hanem hogy lelki támaszt is tudjanak

biztosítani számára.

A hospice-ellátás csapatmunka. A team tagjai: az orvos, a nővér, a szociális gondozó, a szociális munkás, a gyógytornász, a diétás nővér, a természetgyógyász, a gyógymasszőr és végül, de nem utolsósorban a pszichológus és a lelkigondozó. Mindig az van a beteg mellett, akire éppen szüksége van. **A team minden tagja speciális ismeretekkel rendelkezik, az orvostudomány legkorszerűbb vívmányait alkalmazza, a tünetek, elsősorban a fájdalom csökkentése érdekében.**

A hospice-ellátás magában foglalja a haldokló beteg hozzátartozóinak segítségét a beteg ápolásában, továbbá lelki gondozásukat a betegség fennállása alatt és a gyász időszakában. A hospice eredendően politikailag, világnézetileg független mozgalom, de vannak keresztyén kórházak és beteggondozó szolgálatok is, ahol a hospice-ellátás keresztyén szemléletben folyik. A nem keresztyén kórházakban is, ha a beteg igényli, akkor természetesen mehet hozzá lelkész vagy lelkigondozó, de a legtöbb helyen állandóan nincs jelen. Ahol hospice-team dolgozik, ott kötelező előírás, hogy a csapatnak keresztyén lelkigondozó tagja is legyen.

Bővebb információ a Magyar Hospice-Palliatív Egyesület (1089 Budapest, Orczy u. 6. II. 201. Tel.: 06 1 215 09 38) honlapján (www.hospice.hu) olvasható. Itt megtalálhatjuk az intézmények listáját háromféle bontásban: megyék, települések, ill. ellátási forma szerint. A fenti címen, telefonon vagy személyesen kedden, csütörtökön és pénteken 9–15 óra között lehet érdeklődni, ha valaki beteget szeretne elhelyezni, a számára megfelelő intézményt megtalálni, vagy szívesen részt venne az önkéntes munkában. Önkéntesek számára szakmai tanfolyamok is indulnak.

● A. L.

Gyűjtötte: Kis Ferenc Balázs

Kitekintés

A halál

A halál elsődleges (vagy inkább materialista) értelmezésben biológiai esemény, az a folyamat, mikor az élő szervezet komplex működése leáll. Másrészt az ember számára távolról sem pusztán fizikai, fiziológiai jelenség, hanem egyben a legnagyobb és egyben legnehezebb létkérdések egyike. Számos filozófus szerint az emberi lét értelmét vesztené a halál ismerete nélkül. A vallások fő kérdései a halállal kapcsolatosak, sőt egyes vélemények szerint vallások nem is léteznének a halál jelensége nélkül.

<http://hu.wikipedia.org/wiki/Hal%C3%A1l>

A lelki halál

A keresztyén teológia a lelki halált Istentől való lelki elszakítottságként definiálja, amelyet a bűn okoz. A keresztyénség szerint mind a lelki és a testi halál (ez utóbbi a test és a lélek elszakítása) a bűnbeeséssel jelent meg a világban.

http://en.wikipedia.org/wiki/Spiritual_death

Ez lenne az örök élet egy igazi materialista számára?

Lenin bebalzsamozott teste ma is látható Moszkvában, a Vörös téren található Lenin mauzóleumban minden nap délelőtt 10 és délután 1 óra között hétfő és péntek kivételével. Öltözete alatt vízálló ruhát visel, amely szöveteiben tartja a balzsamot. Kezét és arcát azonban – mivel nem fedi különleges öltözet – hetente kétszer megfürdetik a balzsamként szolgáló folyadékban.

<http://www.deathonline.net/disposal/preservation/lenin.cfm> alapján

Mi motivált abban, hogy a halállal foglalkozzál?

Már fiatalon szembesültem emberlétünk végső kérdésével. Egzisztenciális kérdés volt a halál, mert korán megértettem, hogy aminek a vége értelmetlen (semmi), annak a kezdete, a közepe is az. Márpedig ha a halálnak nincs pozitív megoldása, csak üres és negatív vélelmezése, akkor annak nagyon súlyos pszichés, majd társadalmi következménye van. 17-18 éves koromban radikálisan szembesültem a halál kérdésével. Mikor húszéves voltam, az itthon divatos egzisztencialista filozófia még erőteljesebbé tette a tépelődésem. Lényem mélyéig érdekelt, izgatott a téma másfél évtizeden keresztül, és ekkor találkoztam először – 30 évesen – a tanatológia tudományával.

Hol és mit tanultál a tanatológiáról, mi az eddigi munkásságod?

Elsősorban poimenikát, azaz lelkigondozást tanultam. Mint gyakorló lelkész aktív lelkigondozást folytattam, különösen a szegedi gyülekezetben. Erről a munkásságomról írt egy 50 oldalas fejezetet Bálint B. András, fiatalon elhunyt író a Magyarország felfedezése sorozatban (*Félmúlt – társadalomrajzok*, válogatta és szerkesztette Gondos Ernő, Szépirodalmi Könyvkiadó, 1990.). De egyre több gyászeseitem volt, majd haldoklók. A Lelkipásztorban egy-két írásom is megjelent a halál témájáról. Nem állítom, hogy ezek érett vagy jó írások lettek volna, de akusztikus lett a téma úgy, hogy a Kossuth Rádiótól is megkerestek, és különféle műsorokban vettem részt. A legnagyobb feltűnést feltehetően az 1980-as évek elején készült

Ribár János evangélikus lelkész, esperes, tanatológus, akit tapasztalatairól kérdeztünk.

Egzisztenciális kérdéseim volt a halál

MTV-sorozat volt *Memento mori* címmel. Ez a sorozat négy részből állt, én a második és negyedik részben vettem részt, ekkor már nagy divat volt a reanimációs kutatásokról beszélni. Ez komoly ütközés volt az akkori marxista filozófia képviselőivel. Ám a korrektség kedvéért: az akkori vitapartnerek már nagyon rugalmas, nyitott gondolkodók voltak. Ezeknek a felvételeknek meg kell lenniük az MTV archívumában.

1984–85-ben Tübingenben Rössler professzort, majd 1990-ben Erlangenben M. Seitz professzort hallgattam, aki az őszi szemeszteren lelkigondozást adott elő, az általa nem kiadott, de átadott jegyzetét is megkaptam. Nagyon sokat köszönhetek Gyökössy Endrének, mindenki Bandi bácsijának. Amikor tiltott, majd csak tűrt

helyzet volt, nagyon hosszú ideig jártam hozzá az otthonában tartott szemináriumaira.

A 80-as évek végén, 90-es évek elején Szegeden előadóként vettem részt az I. Magyar Tanatológiai Konferencián, az ott tartott előadásom – ha jól emlékszem – a *Credóban* jelent meg. Ebben a tekintetben rendetlen ember vagyok, nem tartom számon a cikkeimet, írásaimat, pedig elég sok jelent meg egyházi kiadványokban, de világiakban is. Ezen kívül mind a mai napig elég sok előadást tartok ebben a témában. Ez az elméleti rész. A gyakorlati pedig egyszerűen az, hogy gyakorló lelkész vagyok mind a mai napig.

Mi tanácsolsz azoknak, illetve családtagjaiknak, akik hosszú, súlyos halálos betegségben szenvednek?

A családtagoknak: amennyire csak lehetséges, ne hagyják magukra a súlyosan beteg hozzátartozót, adják meg neki a lehetőséget a beszélgetésre. Ne mi akarjunk beszélgetni a beteggel, hanem ő tudjon beszélni, kérdezni, kifejezni. Ha a családtag ezzel a ténnyel nem tud megbirkózni, akkor hívjon olyan embert, akinek a társaságában mégis van ereje elhordozni a helyzetet. Sajnos a beszélgetést is tanulni kellene, s ennek az egyik legalapvetőbb része a Krisztus Jézusba vetett hit, amit azonban nem pajzsként tartunk magunk előtt, hanem támaszunk, forrásunk. Nagyon sokszor elég a szerető jelenlét. Nincs szükség nagy képzettségre, csak szeretetre és hitre. A családtagoknak nehéz, de szép a feladatuk. Nagyon fontos, hogy a beteg, és amíg bír, a haldokló fejehesse ki magát. Természetesen a családtagnak is meg kell birkóznia a veszteség élményével.

Legtöbben nem a haláltól, hanem a meghalás történetétől, a haldoklástól félnek, vagyis a méltatlan helyzettől. Hitetlenség ez, vagy normális viselkedés?

Válóban ezt mondják nagyon sokan. Ez különösen is azért nehéz, mert a nagyon tisztelt, de nem mindenható orvostudo-

Ne mi akarjunk beszélgetni a beteggel, hanem ő tudjon beszélni, kérdezni, kifejezni.

mánynak technikai lehetősége az életet (és sokszor a haldoklást) meghosszabbítani. Ha az élhető életet sikerülne meghosszabbítani, akkor annak lenne értelme, de nagyon sokszor csak a haldoklást hosszabbítják meg. Persze nehéz itt a határt meghúzni. Ám 90 évesen szabad lenne elengedni a menni akarót. Az csak egy kétségbeesett, heroikus, azaz hősködő szellemről árulkodik, hogy az ember kijelenti, nem a haláltól fél, hanem a haldoklástól. A haldoklástól azért, mert erről van,

lehet tapasztalata, s az olykor rémes, a haláltól pedig azért fél, mert az a nagy ismeretlen...

Mire van szükségük a haldoklóknak?

Szeretetteljes, megértő környezetre, légkörre. Imádkozó lelkültre. Csendre, nyugalomra, békére. Tudatalattiba plántált reménységre. Krisztusra. Sokszor úrvacsorára, azaz feloldozásra. Számos olyan esetet megélek, amelyben a család kérésére a haldoklónak a szentséget nyújtjuk. Akármennyire nem látszik kapcsolatban lenni ezzel a világgal, az úrvacsora szentsége – hívó ember esetében – csodálatos történet. Ott fekszik, leülök mellé, megfogom a kezét, s néhány perc után megszólalok, imádságot olvasok, főleg zoltárt, de van ilyen imádsággyűjtemény. Érzem, hogy megmozdul a keze. S akkor lassan, szívből elmondom a Miatyánkot, a szerzettetési ígéket, és egy nagyon kicsi, kehelybe mártott ostyadarabot a szájához érintek. Nem a lenyelés a döntő, hanem az érintés. Bátorít, biztató szavakat szólok hozzá Jézus nevében. Példát, tanúkat idézhetnék, hogy hosszasan haldokló ilyen szent találkozás után néhány órával később békésen elmegy.

Mi van az exitálás után, mire készülünk?

Az ítélet, és vagy üdvösség, vagy kárhozat... Ebben az esetben szabaduljunk meg a földhöz és hozzánk kötött idő-kategóriától. Az idő és az örökkévalóság között nem mennyiségi különbség van. Minőségi. Mint a hernyó és a pillangó között. De ez is csak egy elégtelen kép. Jézus a kereszten is nagyon komolyan beszélt, amikor a halálraítél, de Hozzá fordul bűnözőnek azt mondta: „*ma velem leszel a paradicsomban*” (Lk 23,43). S valahol Pál apostol is járt a 2Kor 12 szerint elragadtatásban. Ám azt kell mondanunk: Maradjatok meg a Krisztusba vetett hitben, és majd meglátjátok! ● Sz. J.

Dietrich Bonhoeffer:

Örömmé alakult emlékezés

A z előttek álló elválás idejére szeretnék nektek egyet-mást mondani. Bármennyire is fáj az ilyen elválás, arról még csak beszélnünk sem kell. Mivel azonban most már háromnegyed éve távol vagyok, el vagyok választva azoktól, akikhez ragaszkodom. Egy s más tapasztalatra tettem szert, melyeket meg akarok írni nektek. Nincs semmi sem, ami egy kedves ember távollétét pótolhatná, ezt meg sem kíséreljük. Ezt egyszerűen ki kell bírni, el kell viselni. Ez elsőre nagyon keményen hangzik, de egyben nagy vigasz is, mert amennyiben az úr valóban kitöltetlen marad, ezáltal az egymással való kapcsolat is szorosabb. Fonákság, ha azt mondjuk: Isten kitölti az űrt. Ő egyáltalán nem tölti ki, hanem inkább kitöltetlenül tartja és segít nekünk, hogy igazi közösségünket egymással – még fájdalmak között is megőrizzük. Továbbá mennél szebb és teljesebb az emlékezés, annál nehezebb az elválás. A hála azonban átalakítja az emlékezés kínját csendes örömmé. Az elmúlt szépet nem fullánként hordozzuk, hanem drága ajándékként. Őrizkednünk kell attól, hogy az emlékekben vájkáljunk, azoknak magunkat kiszolgáltassuk – mint ahogy egy drága ajándékot csak különleges órákban tekintünk meg, s nem állandóan, s ezt különben elrejtett kincsként, amely felől bizonyosak vagyunk, hogy a mienk – akkor tartós öröm és erő árad abból, ami elmúlt. Továbbá az elválás ideje az összetartozás vonatkozásában nem meddő idő, nem szükséges, hogy az legyen, hanem minden probléma ellenére életünk e szakaszában egészen figyelemre méltó erős közösség keletkezhet. Továbbá: itt különösképpen megtapasztaltam, hogy a valóságos tényekkel megbirkózhatunk és csak az aggodalom és a félelem nagyítja meg azokat előzőleg mérhetetlenül. A felébredéstől az elalvásig a másik embert egészen az Istenre kell bízunk, Neki őt átengednünk, az érette való aggodásunkból érette való imádsággá kell lennie. „Minek a gond, a bánat, mit gyötröd lelket?...” 342. ének 2. vers

D. Bonhoeffer a XX. sz. egyik legnagyobb hatású evangélikus teológusa, aki a II. világháború vége előtt a német fasizmus egyik koncentrációs táborában halt mártírhálál.

Mielőtt megtennéd...

Van egy nagyon jó hírem! Az ember az egyetlen lény, amelyik képes felülemelkedni önmagán és rálátni saját magára. Mi, emberek így lettünk megalkotva.

Azt kérem, hogy most lássuk lelki szemünk előtt az alábbi események képeit!

Egy középkorú asszony már évek óta úgy érzi, sem figyelmet nem kap a családjában, sem szeretetet. Elege van, nem lát kiutat, bevesz egy csomó gyógyszer és elindul a hideg éjszakába...

Egy idős férfi úgy érzi, ő már nem kell senkinek, csak nyűg a gyerekeinek, azt fontolgatja, mit lehetne tenni, hogy már vége legyen...

Egy fiatal férfi anyagi bonyodalmakba keveredik, megfenyegetik, azt gondolja, ebből nincs megoldás, vesz egy kötelet, és amikor senki sem látja...

Egy fiatal nő szeretné megtartani a gyermekét, de egyedül marad, nem áll mellé senki, a család botrányt csinál a dologból, nem meri így felvállalni...

Ismerem, ismertem őket, láttam is. Az egyiket csak elmesélték. Értékes emberek, és aki már elment ebből a világból, nagyon hiányzik.

Most azt képzeljük el, hogy mi vagyunk az ő helyükben! Ha elmegyünk, mit viszünk magunkkal?

**rettenetes félelmet,
békétlenséget,
a rombolás embertelen tettét.**

Most pedig lássuk, mit éreznek szeretteink, hozzátartozóink:

**elképesztő fájdalmat,
örök veszteséget,
önmarcangoló bűntudatot.**

Nos, ha pedig mégsem sikerül, mit érzünk?

**bűntudatot, amely úgy tapad hozzánk, mint csigához a háza,
szégyenérzetet,
megbélyegzést,
mindezen túl pedig ESÉLYT a folytatásra, az életre, igen, a szépre, jóra, szeretetre is.**

Mit látunk így egészen világosan és egyértelműen?

Azt látjuk, hogy **ÉRTÉK AZ EMBER, ÉRTÉK AZ ÉLET!** Elvenni lehet, viszszaadni nem!

Van egy másik nagyon jó hírem is! Az ember nemcsak rálátni képes az életére, hanem arra is képes, hogy másképp álljon hozzá! Ez csak az ember számára adott lehetőség, és ezt senki sem veheti el tőlünk!

Mit kezdjek pl. a szenvedéssel? Nem könnyű, de senki sem ígérte, hogy könnyű lesz az élet. Így utólag az is igaz, hogy a szenvedéseim által mégis formálódtam, több lettem, érettebb, empatikusabb, mintha nemesítettek volna. Másképp látok mindent. Nem volt értelmetlen.

Mi értelme van az életnek, amikor kesergek a romjaimon? De a romokból is lehet valami újat építeni, még várat is! Tudom, hogy van még feladatom, és ez értelmet ad az életemnek. Olyan is, amiért lelkesedni is tudok. Aztán ott vannak azok, akiknek mégis fontos vagyok. Jó lenne újra ápolni a kapcsolatokat, szeretni azokat, akik várnak rám. Vajon lesz-e erőm hozzá? Hallottam: „Mindenre van erőm a Krisztusban” (Fil 4,13). Vele lesz erőm!

Jézusra gondolok, aki azt mondta: „Azért jöttem, hogy ÉLETÜK legyen!” (Jn 10,10) Jézus minden tetteivel ezt igazolta. A betegeket meggyógyította, jó lenne, ha megérintené az én beteg lelkemet is! Péterrel visszatette a kardját, mert annyira fontos volt annak is az élete. És Ő még a nehéz helyzetekben is helytállt, belső erővel mindent elviselt. Nemcsak példa Ő, hanem Ő ad Erőt az élethez és mindenhez. Csak arra kér, higgyünk Benne, és kérjük Őt.

● HONTI IRÉN

A szerző kórházlelkész

Fotó: Sz. J.

fókuszban a halál

Csütörtök volt. A Trabant egyenletes pöfögése biztonságot sugallt. Lassan a levegő is felmelegedett. Jólesően nyújtózkodtunk egyet a szűk utastérben, és ahogy ilyenkor lenni szokott, a főút célt mutató medrében magabiztosan fölvettem a kérdést: „Mit

reggelit, hogy aztán csatlakozhasson hozzánk a pesti útra. Abban a pillanatban nem volt fontos, hogy két hittanos kislányunk velem együtt repül a magatehetetlen autóban. Abban a pillanatban teljesen egyedül voltam. Egyedül, mert a „túlsó partra” csak egyedül juthat az

Valaki fogja a Trabantot

csináljunk, ha Pestre érünk?” A válaszra várva még egyszer, csak úgy rutinból a visszapillantó tükörbe néztem... Istenem, nagyon gyorsan jön! Belém fog jönni! ... És akkor hatalmas erővel belénk csapódott. A Trabant magatehetetlenül két kerékre, majd fejtetőre állt, és repült a maga útján. Én már nem voltam ura a helyzetnek.

Repültünk, kitéve a fizikai törvényeknek és....!?

Két másodperc volt. Az idő megállt. És ez a pillanat megtelt örökkévaló mélységgel. Két dolgot világosan átéltem. Tudtam, hogy meg fogok halni. Azt gondoltam, hogy a gerincem fog kettétörni. Félelmet nem éreztem. Abban a pillanatban nem volt fontos, hogy feleségem van, aki mit sem sejtve készíti otthon a

ember.

Egyedül voltam, mégsem voltam magányos. Fizikálisan átéltem, hogy Valaki fogja a Trabantot. Tudtam, Isten kezében vagyok. Békesség töltött el. Az Ő akaratának bizonyossága összemosta élet és halál értelmét. Felkészültem, hogy elmegyek.

A következő pillanatban mint nyiladozó értelmű kisgyermek próbálgattam mozgatni kezem, lábam, fejem. Legnagyobb meglepetésemre sikerült. A Trabant a felismerhetetlenségig összetört. Aztán felgyorsultak az események. Tömeg, rendőrség, tűzoltók, mentők, kórház, biztosító. Jó fél nap telt el a baleset után, amikor feleségemmel hazaértem. Belépünk a konyhába, mondani akartam valamit... és akkor megint megállt az idő.

Amikor feleségem hírét vette a szörnyű balesetnek, otthagya a reggeli előkészületeit, és rohant a helyszínre. Így bennünket kora este várt a gondosan megterített reggeli asztal, a pohárba töltött tea, a felszelt kenyér és a vajban megálló kés. Hirtelen világos lett. Igen, ilyen lesz, amikor Jézus visszajön. Mint éjjel a tolvaj, úgy, hogy az emberek esznek és isznak, házasodnak és férjhez mennek. Aznap ez állt az ígében: „Mert nem hagysz engem a holtak hazájában, nem engeded, hogy hived leszálljon a sírba.” (Zsolt 16,10)

Nem, mert...

Azon a napon péntek volt. Ő is tudta, hogy meg fog halni. Egyedül volt. Magányos is. Isten is elhagyta. Mégsem gondolt magára. Értem imádkozott. Aztán kilehelte lelkét és meghalt. De ez a halál más volt, mint a többi. Ez a halál céljához ért. Jézus ezért jött. Nem

„Az Úrnak halálát hirdessétek, amíg eljön.” (1Kor 11,26)

véletlen baleset történt a kereszten. Nem a sors kegyetlen szeszélye vitte Őt a fára. Önként ment. Azért jött, hogy a halál élet legyen, örök élet. Ezt hirdetem most is, amíg eljön!

● VERASZTÓ JÁNOS

Isten nem a temetőbe, hanem menyegzőre vár

Már gyermekkoromban találkoztam a gyermekhalállal. Bár nem törvényszerű, hogy a nagycsaládokban könnyebben előfordul a kiskorúak halála, a statisztikai törvények szerint nagyobb a valószínűsége.

1958 őszén született Tamás Pál nevű, hetedik kistestvérünk. Szüleim Jézusban hívő emberek voltak. Istentől vették az érkező gyermekeket. Mégis a hetedik érkezésének hírére úgy érezték, hogy ez már az erejükön felüli lesz. Mivel ez a bizonytalanság megfordult a szívükben – bár eszük ágában sem volt az a mai szokás, hogy sokan a gyilkosság révén szabadulnak meg a nem kívánt életektől –, arra gondoltak, hogy mind ennek a gyermeknek a nevében, mind a mi nevünkben, emléket állítanak lelki tusájuknak. A kételkedéséről ismert Tamás apostol neve mellett döntöttek, amihez hozzátették még a kicsiségre utaló Pált.

Tamáská még otthon született. Háznál. Ez ma már lehetetlen. Ma csak szülészeten lehet meglátni a napvilágot. Akkor még az egész család átélte az érkezés drámáját és örömet. Jött a bábaasszony, Péter néni – ez volt a vezetőkeve, és az egész falu csak így mondta. A neve fogalom volt. Jött tehát Péter néni, és míg mi az udvaron játszottunk, a parókián egészséges, erős, formás fiúcska látta meg a napvilágot. Tamás Pál. Nagy volt az öröm. Senki nem emlékezett már a kételyekre. A név maradt, és a Tamáska-forma feledtetett minden aggodalmat.

Történt, hogy karácsonykor az ifjúság egy betlehemi jelenetet adott elő. Mivel

szükségük volt a kis Jézusra mint szereplőre, a tisztelendő nénitől „kölcsonkérték” Tamáskát. Ott szerepelt a zsúfolásig megtelt imaterem színpadán a Máriát alakító kislány ölében.

Ki gondolta volna akkor, azon a megható estén, hogy négy hónap múlva ez a kis-gyermek fehér koporsóban fog feködni ugyanezen a színpadon?

Januárban ugyanis megfázott Tamáska. A gyors orvosi beavatkozás az erős havazás miatt elzárt faluban lehetetlenné vált. Be kellett vinni a Heim Pál kórházba, Pestre. Aztán jöttek gyermekszívemnek oly sok előérzést adó kínos télvégi hetek.

A látogatásból hazaérkező szüleim szavait lestem. Sőt már szomorú arcukról mindent leolvastam. Rossz hír. Tamáska nem javul, inkább romlik az állapota. Még összeszedett más betegséget is. Szüleim úgy döntöttek, hogy saját felelősségükre hazahozzák.

Egyik reggel az egész éjjel átvirrasztása után szomorú hírrel lépett a gyerekszobába édesapám. Pontosan emlékszem a sza-

vára, mert az ároni áldás szavaihoz kötötte a bejelentést. Az áldást gyermekkorunk óta ismertük. „Az Úr fordítsa feléd orcáját.” S akitől olyan biztatón hallottuk minden istentiszteleten e szavakat, most így szólt elcsukló hangon: **Az Úr elfordította orcáját felőlünk. Tamáska az éjjel meghalt.**

Nyolcéves voltam ekkor. Mindent előre éreztem. Talán egyetlen voltam, aki nem hancúroztam a halál közeli napokban a többiekkel. Állandóan Tamáska volt az eszemben. Csodálkoztam is testvéreimen: Nem érzik, milyen szomorúság van a küszöbön? Azután eljött a nap, mikor fehér ruhás népviseletbe öltözött lányok vállukra vették a kis szentmihálylovát, és elindultak a kis koporsóval a templom felé. Az egész istentisztelet alatt meg voltam győződve arról, hogy csoda fog történni, és elmarad a temetés. Nem úgy történt, de a gyermekszívnek is igaz vigasztalást jelentett a családként együtt érző gyülekezet. A háznál születés és a háztól temetés.

Ez nem értekezés a gyermekhalálról,

hanem közeli átélés. Temettük a keresztfiunkat. Meghalt unokahúgunk gyermeke is. Volt egy pár fehér koporsó. Az ósagárd-felsőpetényi szolgálat alatt három felnőtt fiatalot temettünk el balesetes halál miatt. Mindegyik egy részletes tanulmány lehetne.

Mégis hadd fejezzem be az első gyermektemetési szolgálatom megdöbbentő üzenetével!

A szolgálatom elején igyekeztem fölkeresni a gyülekezet legidősebb tagjait. Arra gondoltam, a fiatalabbakat még később is elérhetem, de akik az életük végén vannak, oda minél előbb el kell jutnom. Alföldi István bácsi volt az első. Nagy szeretettel fogadott az egész család. A kis dédunoka, Plaki Janika is kíváncsi volt az új tisztelendő bácsira, de szégyenlősen csak a padlásajtó mögül leskelődött. Előszólítottam, és a gyermek-istentiszteletre invitáltam. Ott is volt vasárnap. Megsimogattam a fejét, pattintottam egyet a nadrártatóján, és biztattam, jöjjön máskor is. Nem jött. Mi kellett, hogy menjünk: a temetőbe. A falu egyik kereszteződésében pár nap múlva elűrtötte az autóbusz. Szenvedtem. Miről prédikáljak? Eszembe

Nem a halálba, hanem az életbe hív.

jutott a keresztelési anyakönyv. Megdöbbentett a keresztelési igéje: Lk 14,23.

Akkor monda az úr a szolgáinak: „Eredj el az utakra és a sövényekhez, és kényszeríts bejőni mindenkit, hogy megteljen az én házam.”

Hatalmas tömegtől feketéllett a petényi temető. A ravatalozóba kényszerített sokaság vajon fogta-e a bizonyágtételt? „Az Isten nem a temetőbe, hanem a menyegzőre vár.”

Nem a halálba, hanem az életbe hív, gyermekeket és felnőtteket egyaránt, még a hirtelen, váratlan halálon át is.

● GYŐRI JÁNOS SÁMUEL

Figyeljete életük végére!

„Ne feledkeztek meg vezetőitekről (...) figyeljete életük végére, kövessétek hitüket” – olvassuk a Zsidókhoz írt levélben (13,7). Nem véletlenül. Mert az „élet vége”, a halál közelében élő ember magatartása árulkodik. Ültem haldokló mellett, aki nem engedte a rádiót kikapcsolni, nem akarta, hogy szavam elérje. Ültem egy másik férfi mellett, aki elmesélte valóban szomorú életét, s a végén ezt kérdezte lemondóan: Tessék mondani, érdemes volt élni? Talán mindnyáján emlékszünk arra, ki halála órájában ezt kérte: Több fényt! S tudok olyanról, aki életében hitehagyott lett, halálában pedig így kiáltott: „Papot hozzatok!”

Tőlem persze sokan egyháztörténeti példákat kívánnak. Luther így nevezte halála napját: „a kedves utolsó nap.” S amikor emberileg reménytelen, a reformációt tekintve feszült helyzetben, családjától távol haldoklott, Justus Jónás megkérdezte: az általa hirdetett Krisztushitben indul-e? „Igen” – hangzott válasza, s utolsó fohásza ez volt: „Atyám, kezdedbe teszem lelkemet.” Írhatnék *Gerhardt* Pálról, a nagy énekköltőről, aki sok gyermekét és feleségét veszítve is énekelni tudta: „Minden elhagy, elfeled, Isten vég nélkül szeret.” Egyetlen megmaradt fiának végrendeletet írt, melyben azt írta, hogy nem tud rá mást hagyni, mint a Krisztushitét. Ő már vágyakozik el Urához, de kérése, hogy fia is ebben a hitben éljen. Vagy szólhatnék a finn *Malmivaara* Vilmosról, aki két gyermekét és feleségét veszítve szomorkodott, amikor eléállt az egyházfi és megszólította: „Tőled is háromszor kérdezte meg az Úr, szeretsz-e engem?” S ekkor született meg az „Uram, ó add, ha vándorutam” kezdetű éneke, melynek kérése: „Ott álljunk együtt üdvbe öltözötten, én és szeretteim köröttem, Uram, tehozzád, hol fénylik orcád, vágyódóm én.”

Írhatnék *Bonhoeffer*ről, aki a koncentrációs táborban is tudta énekelni: „Áldó hatalmak oltalmába rejtve, csak várjuk békén mindazt, ami jó.” S a sor, hála Istennek, végtelesen hosszú.

De most szolgálatom egyik legmeggrázóbb halálközeli élményét szeretném elmesélni. Gerendási lelkész voltam. Hívtak egy mamókához (ott így nevezték az idős néniket), aki egész életében templomos volt. Gyenge szélütést kapott. Nehezen beszélt, imádkoztunk, majd ezt mondta – még fel is tudott kelni: „Tisztelendő úr, mutatok valamit.” Szobája melletti kamrájába vezetett, ahol sötét volt. Lemutatott valamire, amit alig vettem ki, s ezt mondta: „Itt az én utolsó szállásom.” – Egy koporsó volt, benne a ruha, az énekeskönyv, és pénz is a temetésre! Szavam elakadt. Csak annyit mondtam: Galbács néni, nem ez az utolsó szállása. Isten ebből a koporsóból is kihívja, és akkor dől el, az Isten országa vagy a kárhozat lesz-e az utolsó szállása. Megvallom őszintén, mást nem tudtam mondani neki a megdöbbenéstől, s kicsit keménynek is ítéltam szavaimat. Egy vagy két hét múlva megint hívatott. Másodszor is agyvérzést kapott, már csak suttogni tudott nehezen. Intett, hogy hajoljak közel hozzá, és ezt súgta: „Úgy szégyellem magam, hogy a koporsóra azt mondtam, hogy utolsó szállásom. De most már tudom, hogy Jézushoz megyek, aki meghalt és feltámadott értem. A temetésemen erről tessék prédikálni.”

Milyen más volt így a koporsója mellé állnom! S milyen más ebben a hitben távozni: Jézushoz megyek! Ennek az életnek nincs „vége”, ez az élet „átmenet” Jézushoz, aki örök szállást készített nekünk. Magamnak és mindenkinek ilyen véget és örök, boldog folytatást kívánok. ● KEVEHÁZI LÁSZLÓ

A „Készen vagy? -ra ezt felelni: – Készen.”

Áprily Lajos *Kérés az öregséghez* című verséből kölcsönöztem a címet jelen írásomhoz, amelyet valóságosan nyugvó bizonyágtételnek szánok. Idén lesz tíz éve, hogy egy június végi nap kora délutánján elbúcsúztam tőlem Édesapám. Lelkész volt, és kilencvenedik évében is még aktív. 1970 óta végeztük együtt a lelkeszi teendőket a Brassói Magyar Evangélikus Gyülekezetben. Előadást tartani hívott a Magyarországi Evangélikus Egyház. Most is előttem van alakja, amint hazaindulóban a szolgálatból ki lép ajtónkon. Másnap hajnalban autóval

indultunk feleségemmel, hogy a felkérésnek eleget tehessünk. Nem kis meglepetésünkre Borsnán a határőrség tisztje kilépett fülkéjéből, és nevemen szólítva kérdezte, én vagyok-e valóban. Döbbentem feleltem: Igen. Nem értettem, hogy ismerhetett fel gépkocsink számáról. Vajon milyen szabálytalanságot követtem el, hogy ennyire tudnak rólam? Bárcsak az lett volna! E helyett azonban kíméletesen közölte velem:
– Jobb lenne visszafordulni és hazamenni.
– Valami baj van? – fakadt ki belőlem a kérdés.

– Az Édesapja...

Az otthoniak értesítették a rendőrség segítségével a határőrséget, hogy közöljék velünk: reggel, a lelkeszi hivatal ajtajában összeesett, s mire rátaláltak, halott volt. A szíve...
A döbbenettől alig tudtam valami köszönetfélét motyogni, és elindultunk hazafelé. Nagyváradon egy szálloda parkolójában, ahova azért tértünk be, hogy a hotelből hazatelefonáljunk, elemi erővel tört fel belőlem a zokogás. Sírnem szégyen, hanem megkönnyebbülés. Maga Megváltó Urunk is könnyekre fakadt

Lázár sírjához közeledve. Mire estére hazaértünk, már ott találtuk a gyülekezeti teremben felravatolva, körülötte a család. Minden zaklatottság, fáradtság és könnyeim ellenére is valami békességet éreztem. És ez velem maradt mindvégig, míg nyugalomra helyeztük, s azóta is bennem van. Magyarázata az, amit Brassó szülött, Áprily Lajos, aki egykor Édesapámnak tanára volt Kolozsvárott, fent idézett versében juttatott kifejezésre: „a Készen vagy? -ra ezt felelni: – Készen.” Nem egyszer beszélgettünk Édesapámmal halandó voltunkról, annál is inkább, hogy **gyakran kellett betegágy vagy ravatal mellett állnunk, s hirdetnünk az élet igéjének üzenetét.** Mindig azt mondta nekem: „Nagyon szívesen vagyok veletek, de bármikor kész vagyok az Úr hívó szavára elmenni.” Ennek a készenlétnek a tudata tartotta bennem a lelket akkor, s tartja most már magamra vonatkoztatva is, akinek azóta búcsút kellett vennem 64. évében elhunyt Testvérébátyámtól és Édesanyámtól is. És hozzám is egyre közelebb kerül „az a nap”.

Nem kevés, halálal s a halál utániakkal foglalkozó könyvet tanulmányoztam át. Mély benyomást tett rám annak a ténynek a leírása, hogy elődeink, akik a természethez és a természeteshez közel álltak, mennyire tudatában voltak annak, hogy „földi sátorházuk elbomol” (2Kor 5,1kk), és igyekeztek arra méltó módon felkészülni. (Ajánlom Kányádi Sándor *A XC. zsoltár* című versét elolvasni). Ki-ki „elrendelte házát” és családi körben elpihent. A ma embere inkább semleges kórházi környezetben, gépek között távozik az életből. Manapság egyetlen halotti bizonyítványban sem olvasom a „végelgyengülés” kifejezést, mindig valami más halálokat jegyeznek be az arra illetékesek.

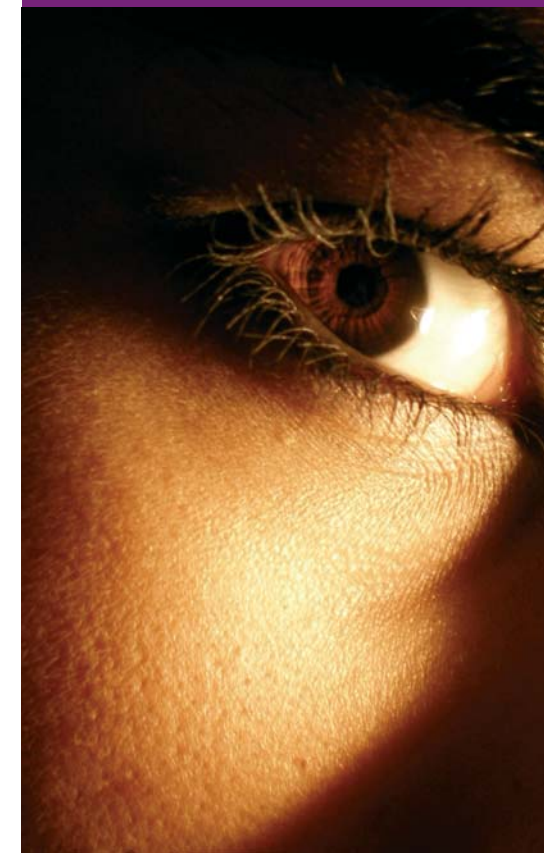
Kezdő, fiatal lelkeszként nem nagyon tudtam mit kezdeni haldoklóval, gyónni, úrvacsorát venni akaró beteggel és család-

tagjaikkal. Úgy véltem, biztatni kell: Állapota jobbra fordul. Aztán az élet és az évtizedek szolgálati tapasztalata megtanított arra, hogy nem feladatom hamis reményeket táplálni. Sokkal többet ér felkészülni, készen lenni, sokkal többet ér az őszinteség, még akkor is, ha nem könnyű azt elfogadni. Mert Isten végzését elfogadva lehet békességre jutni, és nem csalódnai. Feladatunk nem hitegetni senkit. Nem egyszer tapasztaltam, hogy a véghez közeledő beteghez hívó hozzátartozók figyelmeztettek: „Nincs már kilátás, de Ő nem tudja... Nem beszélünk róla.” Másrészt, amikor négy szemközt maradtam a beteggel, közölte: érzi, tudja, meg fog halni, de nem beszél róla hozzátartozóinak, hogy ne szomorítsa, ne okozzon nekik fájdalmat. Érdekes egymás előtt így bujkálnunk? Kinek jó? Mire jó? Nem volna jobb együtt megvívni ezt a „végső küzdelmet” egymást erősítő imádságos lélekkel? Szemléletes az ausztrál író, Dymphna Cusack regényének magyar címváltozata: *Ketten a halál ellen*. Nem elmenekülni, de szembenézni a valósággal.

Imádságos lélekkel – mondtam. Egy kedves ismerősöm, aki vallásos családban nőtt fel, kockázatos műtét előtt állott. Már a műtőasztalon feküdt, de altatás előtt arra kérte orvosait, hogy imádkozhasson. **Imádságában Isten kezébe tette le életét, és azért könyörgött, hogy Ő vezesse gyógyítóinak igyekezetét is.** A jól sikerült műtét után meghatódottan számoltak be orvosai arról: milyen erőt és bizodalmat öntött beléjük a betegnek Istenre hagyatkozó hite, a bizonyosság, hogy „*akár élünk, akár meghalunk, az Úrén vagyunk*” (Róm 14,8).

Magam is merítettem erőt ebből, és a hasonló bizonyágtételekből és tapasztalatokból, és igyekeztem arra kérni az érintetteket, hogy álljunk a Kegyelem Ura elé őszintén, őt hívjuk segítségül, legyen meg az ő akarata. Ilyen értelemben cseleked-

Sokkal többet ér felkészülni, sokkal többet ér az őszinteség.

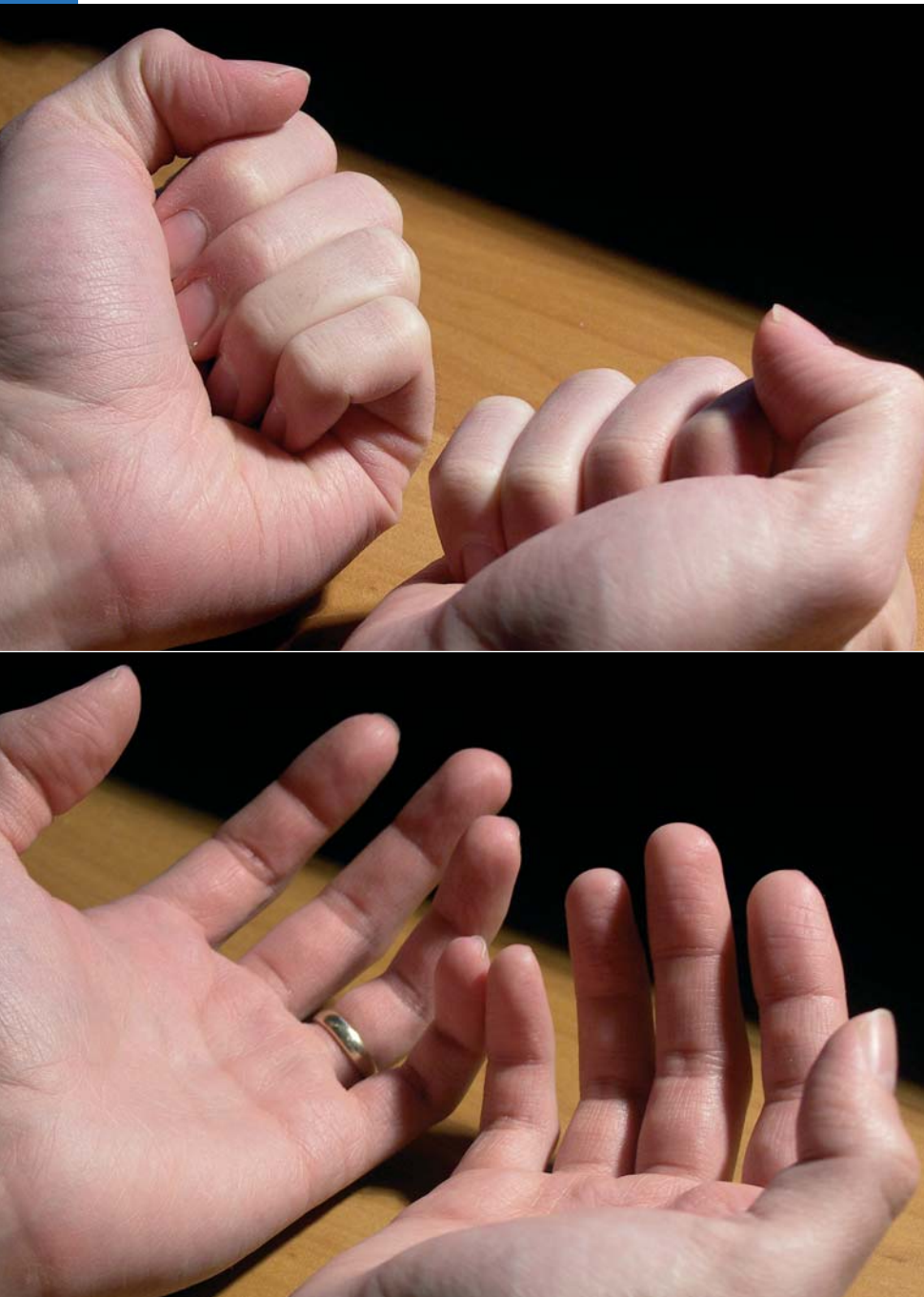
tem, amikor a földi lét kijáratí ajtaja előtt álló emberekhez hívtak. Megbizonyosodtam afelől, milyen hatalmas ereje van az imádságnak. Többször tapasztaltuk meg: beteg, hozzátartozók és lelkesz együtt, hogy belépett, jelen van a Békesség Fejedelme, aki azt ígérte, velünk van a világ végezetéig, és üzeni, nem szakíthat el tőle senki és semmi, még a halál sem! Felejtethetetlen marad számomra több olyan alkalom, amikor a távozni készült megzavaró jajveszékkelő hangoskodás helyett hálás szívek, lelkek szeretettel és békességgel telten tudtak búcsút venni, s átengedni az elszólítottat Annak, aki mindannyiunkat így hív: „*Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok és megterheltek, és én megnyugosztalak titeket*” (Mt 11,28).

● RADUCH ZSOLT

A szerző brassói evangélikus lelkesz

Cseri Kálmán

Az elengedés

Amikor hozzám közel álló lelki testvért vagy rokont veszítek el, újra próbálgatom, amire egyszer-másszor tanítgatott Isten: az elengedés tudományát. Nagy tudomány ez! Egészen másképp tud veszíteni az, aki valamit ismer ennek az

igazságából. Nehéz mégis megfogalmazni, mert tudom, milyen könnyű félreérteni, félremagyarázni. Elfogadom a Szentírásnak azt az állítását, hogy *mindent, amim van, Istentől kaptam*. Rám bízta egy időre ezeket a kincseket, hogy azután egyszer majd

elszámoljak velük Neki. Mindenem az Övé. Életem, egészségem, testem, lelkem, otthonom, szerettem, időm, pénzem stb. Úgy nézek mindenre, amim van, hogy egyelőre *az én birtokom*, mert ideadta nekem, *de az Ő tulajdona*, és egyszer majd visszaadom neki. Hűtlen sáfár lennék, ha kisajátítanám magamnak, ami nem az enyém, amit csak rám bízott.

Éppen ezért természetesnek tartom azt, hogy mindent, amim van, Ő bármikor visszavehet. Egyetlen valami van, amit, ha elfogadunk Tőle, azt soha nem vesz vissza tőlünk: Ő maga. Aki egyszer az Ő szeretetét elfogadta, attól Ő azt soha nem veszi vissza. Ha valakinek a szívében Isten szeretete, az örök élet bizonyossága ott van, azt az embert végzetes veszteség már nem érheti. Az tud örülni mindannak, amit Istentől kapott, addig, amíg nála van, és ki tud engedni a kezéből bármit, amit Isten kér vissza tőle. Hiszen tudja, hogy amit vagy akit Isten így visszavesz, az is Őnála van, tehát jó helyen.

Ebből vizsgálunk veszteségek idején. Igazán odaadom-e magam és mindenem Istennek? Mert akkor egészen másképp veszem tudomásul, hogy valamit most elvett, ami úgyis az Övé volt. Csak aki ilyen tisztán látja a dolgokat, az képes arra, amire Jób gyermekei és minden elvészése után: „*Az Úr adta, az Úr vette el. Áldott legyen az Úr neve!*” (Jób 1,21) E mögött józanság, meggyőződés és hit van.

Miközben tehát a hívő ember benne él ebben a világban, benne él Isten országában is. Isten országának a polgárai

tudománya

is vagyunk egyben. Ez nem azt jelenti, hogy ne vegyük komolyan az itteni hivatásunkat, hanem hogy miközben itt helytállunk, valami többről is tudunk, nagyobb összefüggés társaságában éljük az életet, így tudunk élni a kapott javakkal, és így tudjuk visszaadni, ha jogos tulajdonosuk kéri tőlünk. Miközben örülünk mindannak, amivel Isten megajándékozott, tudjuk azt, hogy egyszer minden elmúlik, és csak Isten marad meg nekünk. **Egyedül a kegyelem fölé van odaírva, hogy megmarad.** A hívő ember tehát hálásan élvezi mindazt, amit Istentől kapott, örül mindazoknak, akikkel együtt élhet; de azzal az alázattal, hogy nem az övé, és azzal a bizonyossággal, hogy tudja, hogyha bármit, bárkit el is kell veszítenie, aki neki drága volt, nem omlik össze az élete, mert nem erre épül. Istenre épül az élete, és ez az alap rendíthetetlen. Nem válik üressé és értelmetlenné az élete, mert nem ez vagy az adott tartalmat és értelmet neki. Az Istennel való közösség az életnek a tartalma és végső értelme. Mi és ki lehet fontosabb Nála? Kihez kellene jobban ragaszkodnunk, mint Őhozzá? Isten nélkül az ember teljesen magára van utalva, Isten nélkül természetes, hogy foggal-körömmel küzd mindenért, amit megszerzett, hogy el ne vegyék tőle. Ha valami miatt mégis elveszíti, akkor sír, jajgat, lázad, átkozza Istenét, akit nem hisz. **Úgy érzi, semmije sem maradt, s csakugyan nem maradt semmije, ha nincs Isten.** Isten nélkül mindenki ezt érzi, ha kidőlnek mellőle azok, akikre támaszkodott.

Egészen másként tud veszíteni az, aki így összeforrt hit által Istennel, aki ilyen tisztán látja, hogy mindene az Úré, aki önmagát egészen neki adta már, s Tőle várja azt, hogy Ő legyen maradandó kincse, támasza, társa.

Ez a földi élet – minden tévtanítással ellentétben – egyszeri és meg nem ismételt alkalom arra, hogy Jézus hívását komolyan vegyük. Ennek a világnak az Ura Jézust küldte utánunk, egyedül csak Ővele mehetünk be az Atya házába. „*Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, csakis én általam.*” (Jn 14,6) – ezt mondja Jézus. Őáltala viszont mehetünk, Ő számol el velünk, Ő felel értünk, Ő halt meg értünk, Ő mosott tisztára. Nem firtatják a múltunkat, s mindent nekünk ad az Atya Őérette. Erre hívogat minket is. Az érdeklődésből, a hívős megfigyelői állásból egészen addig, hogy Atyának szólítsuk, és gyermekévé legyünk. Akkor átéljük majd, hogy itthon vagyunk a világban, és otthon vagyunk a mennyben is. Éppen ezért tudok jól élni azzal, amit itt kaptam, és elengedni, ha kell, azt, amit Isten visszakar tőlem, mert tudom azt, hogy ennek a világnak mostani rendje nem végleges; elmúlik ez a világ. Az ilyen embernek is fáj, ami másnak fáj, szegényebbnek érzi magát, ha valakit vagy valamit elvesznek tőle, sír a gyászban, de egészen más dolog megvigasztalt szívvel sírni, mint vigasztalhatatlanul. Más dolog kétségbeesetten vagy reménységgel sírni.

Hisszük-e, hogy így van? Vagy ha valakit visszavesz tőlünk a mi Urunk, holta után is görcsösen próbáljuk szorítani a

A hívő ember tehát hálásan élvezi mindazt, amit Istentől kapott, örül mindazoknak, akikkel együtt élhet; de azzal az alázattal, hogy nem az övé.

kezét? Ez a pótolhatatlan űr veszélyessé válik, mert mint a vákuum, bevonoz az életünkbe sok veszedelmes dolgot.

Így tudjuk-e átadni szeretteinket Őnek, mint akiről tudjuk, hogy nem mi tettük őket igazán boldoggá, hanem az Úrnál lesznek boldogok. Amikor sírunk, nem őket siratjuk, hiszen ha az Úrban haltak meg, sokkal jobb nekik ott, mint itt volt. Magunkat siratjuk. Én lettem szegényebb, ő gazdagabb lett. Ő már látásban jár, és nem hitben. Az én szegénységemet is be tudja tölteni a gazdag Isten. **Szabad tehát sírnunk, de sírjunk megvigasztalt szívvel.** Szabad itt egymás kezét fognunk szeretettel, szerelemmel, és egyszer szabad majd elengednünk, és átadni szeretteinket annak, akiéi voltak, akinél jobb helyük lesz, mint mellettünk volt. Az üresen maradt kezünkkel pedig szabad még szorosabban fogni az Atya kezét, és utánanyúlni azoknak, akik még nélküle élnek itt körülötünk. Mert igazán végzetesen és véglegesen nem azok szakadnak el egymástól, akik az Úrban voltak, de egyiküket hamarabb hazahívta az Atya, hanem azok, akik közül az egyik az Úré volt, a másik pedig nem.

Az igehirdetés elhangzott a pasaréti református gyülekezetben 1979. október 14-én. Szerkesztett, rövidített változat.

Fotó: Sz. J.

„...élek és hirdetem...” (Zsolt 118,17b)

A megkülönböztetés jeles teológusa e témában sem tagadja meg önmagát. Különbséget tesz a halál ténye és félelme, az örök halálról és a tisztító tűzről szóló tanítás és a róla való elmélkedés; Ádám és Krisztus; az élet és halál mezsgyéjének átjárhatóságára törekvő mesterkedéseink, a nagy titokról a fátyolt föllebbenteni vágyó próbálkozásaink (élet a halál után) és az Isten ígéjének sziklaszilárd kijelentése között. Luthert olvasva az embernek egyre inkább az a benyomása támad, hogy ötszáz év elmúltával sem tudunk többet és jobbat mondani nála ebben a kérdésben, különösen teológusként.

Halálfélelem! – „Nem egyéb, mint maga a halál. Ez a halál lényege, ami a legnagyobb őbenne. Boldogok, akiknek nem kell megízlelniük. Hatéves korig pl. a gyermek vidáman és könnyen hal meg,

halálfélelem nélkül. A halálfélelem íze ezzel szemben nagyon keserű. Krisztus így szólt a kertben: *»Felette igen szomorú a lelkem mindhalálig.«* A mi Urunk valójában ott a kertben halt meg, mert a halál ízlelése a halál, ahogyan Zsid 2,9 szerint az apostol is hirdeti: *»Krisztus megízlelte a halált.«* Mit gondoltok, miféle szavak ezek: *»szomorú az én lelkem mindhalálig.«*? Úgy vélem, hogy az egész Írásban ezek a leghatalmasabb szavak, habár az is hatalmas, amit a kereszten kiáltott: *»Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem?«* Értelmük nem foglalható szavakba! (Asztali beszélgetések, 155. old.)

Halottakról halottaktól? – Luther óva int mindenkit, hogy olyasmiről tanítson, amiről fogalma sincs, amiről az Írás egyetlen szót nem ejt. „Akik nekünk a halottak mivoltáról és túlvilági életéről akarnak beszélni, nem lehetnek jó lelkek.

A halottakra vonatkozólag egyetlen példa sem található az egész Írásban.” Luther egyaránt helyteleníti, ha valaki a halottaktól és a halottakról szeretne tudakozódni. Ilyen értelemben kárhoztatja Sault, aki egy jósnő segítségével Sámuelet „feltámasztotta”, azaz megidézte 1Sám 28,11–12 szerint. Mózes parancsolatát idézi (5Móz 18,11), aki határozottan megtiltotta az ilyen és efféle cselekedeteket. Aztán Ézs 8,19-re hívja föl a figyelmünket: *»Ha pedig azt mondják nektek, tudakozzatok a jósoktól és varázslóktól, akik suttogva szólnak, feleljétek: avagy nem az Istenről kér-e minden nemzetség tanácsot? Az élők felől a halottaktól kell-e tudakozódni, s nem a törvényre és bizonyosságára kell-e hallgatnotok?«* Ennyi erővel egy fadarabot is megkérdezhetnénk! – dohog Luther. Ábrahám sem engedi az ismert példázatban (Lk 19,29), hogy valaki a halottak közül az élőkhez küldessék,

hanem az Íráshoz utasítja őket, amikor így szól: *»Van Mózesük és vannak prófétáik, azokat hallgassák.«* Tökéletesen egybevág azzal, amit Ézsaiás mond. (Masznyik: Luther, III. kötet, 114–116. old.)

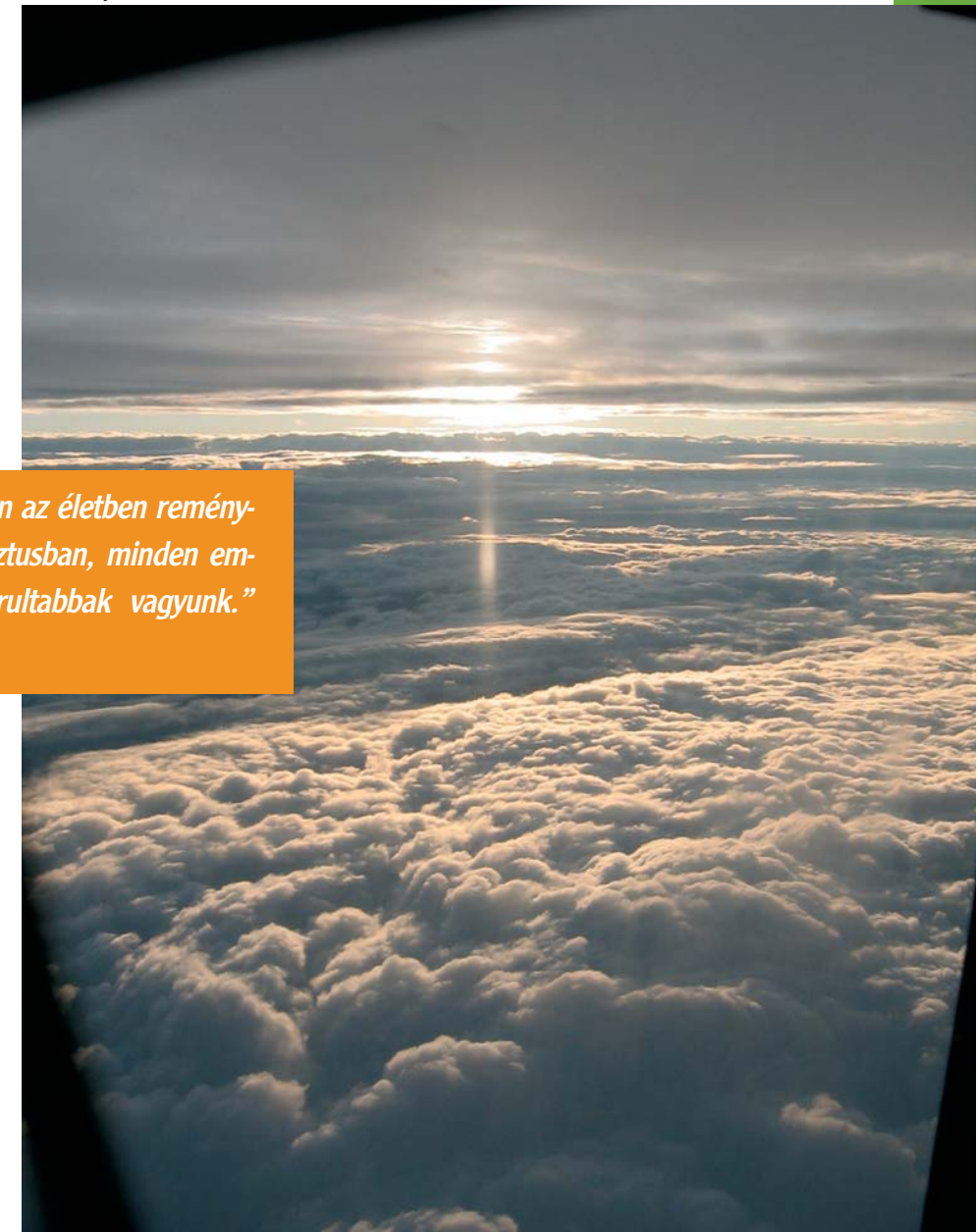
Ádám élete és Krisztus halála. – Luther 1Kor 15,54 és Ézs 25,8 alapján (*„teljes a diadal a halál fölött”, és „véget vet a halálnak örökre”*) így tesz biznyságot reménységéről: „Amíg Ádám él (ez azt jelenti: vétkezik), szétzúzza a halál az életet. Ha viszont Krisztus meghal (ez azt jelenti: megigazít), elnyeli az élet a halált. Hála legyen Istennek, hogy Krisztus meghalt, és neki lett igaza.” Világos

tehát az evangélium tiszta és igaz tanítása. Addig vagyunk a halál karmai között, ameddig élünk, mert addig a bűn uralkodik a mi halandó testünkön. S ezért a halálnak szét kell zúznia ezt a halálra méltó testet. Krisztus halála által azonban megigazultunk, és így már elnyelte az élet a halált. Tehát nem Jézus feltámadása által győz az élet a halálon, hanem a kereszthalála által, mert az a halál halála, mint ahogyan Ádám élete által az életnek kell meghalnia. Ezért nem nekünk kell meghalnunk ahhoz, hogy halál nélküli életre jussunk (lélek halhatatlansága?), hanem a Krisztusnak, hogy az ő halála által éljünk!

Tisztító tűz? – Luther keményen támadta a tisztító tűzről szóló dogmát, habár jól ismerte a lélek gyötrelmének és kísértésének azt a fájdalmas tüztét, amelyet neki is gyakran kellett elszenvednie földi élete során. Ez azonban olyan tisztító tűz, mondja, amelyről nincs mit tanítanunk a gyülekezetben, és arra sincsen szükség, hogy bárki írásokkal küzdjön ellene. (Masznyik: Luther, V. kötet, 431. old.)

Ne tovább! – Luther a halál témájával kapcsolatban gyakran inti a hallgatóit óvatosságra, amikor így szól: „Sokszor gon-

Fotó: Hulej Enikő

„Ha csak ebben az életben reménykedünk a Krisztusban, minden embernél nyomorultabbak vagyunk.” (1Kor 15,19)

dolkodtam rajta, de még nem jutottam a végére.” „Ne bolygassuk, ne is firtassuk ezt a dolgot” „Erről éppen csak elmélkedem.” Bárcsak sokan megfogadnák napjainkban ezt az intelmét is!

Szálamomra méltó, ahogyan az emberek foggal-körömmel ragaszkodnak az élethez, szeretnének minél magasabb kort megérni. Nem véletlenül figyelmezteti a gyülekezetet az apostol: *»Ha csak ebben az életben reménykedünk a Krisztusban, minden embernél nyomorultabbak vagyunk.«* (1Kor 15,19) Luther számára nem kérdéses, hogy 2Pt 3,13 alapján új eget és új földet várunk, föl fogunk támadni, ezért a ke-

resztyén ember a földi életet ne rőfre mérje! „Fölötte veszedelmes időket élünk. Isten az ő pajtáit és csűrjeit ki fogja söpörni. Kérem Istent, hogy feleségemet és gyermekeimet haláalom után sokáig élni ne hagyja; veszedelmes és borzalmas idők jönnek. Nem szívesen élnék a világnak elkövetkezendő gonoszságában.” Kit kell jobban megsiratnunk? Azt, aki már megboldogult, vagy azt, akinek a világ jelenlegi és elkövetkezendő gonoszságában még kell élnie? (Luther: Asztali beszélgetések 154. old.)

Hiszed-e ezt?

A halál, ahogy a Biblia látja

Fotó: Sz. J.

A halál azon dolgok közé tartozik, amelyekre a természettudomány nem adhat végső választ. Az emberiség a halálról nem rendelkezik tapasztalattal. Ezt az ezotéria mégis megpróbálja pótolni. Azt a láttszatot kelti, hogy a halálközeli élmények feldolgozása által a halálról bővebb ismeretet szerezhetünk. Ez az út azonban nem járható. A halálközeli állapot ugyanis még a halálon innen van. Abból következtetni a halálra lehetetlen. Mint ahogy a 0 °C-os víz fizikai tulajdonságaiból nem lehet következtetni a 0 °C-os jég fizikai tulajdonságaira. Jóllehet nagyon közel vannak egymáshoz, mégis egészen mások. A halál kérdése alapvetően *hitkérdés*.

Ha a Biblia ez irányú tanításához akarunk közelíteni, le kell számolnunk azokkal a képzetekkel, amelyeket az emberiség kultúrtörténete során a mitológia, a filozófia, a folklór, a vallások, a képzőművészet és az irodalom fogalmazott meg, s amely képzetek mélyen beégtek a tudatunkba. Csak ha felszabadultunk ezek alól, akkor érdemes a Bibliához közelítenünk. Tegyük hát meg!

Azok az emberek, akiknek haláláról, majd feltámasztásáról a Bibliában olvassunk, semmilyen élményről nem számoltak be. A környezetük sem kíváncsiskodott ilyen irányban. A tudósítások arra viszont utalnak – ha szükséges-

vűan is –, hogy ezek az emberek a lehető legtermészetesebb módon illeszkedtek vissza a megszokott mindennapi életbe. Mintha semmilyen közlésre érdemes élményük a halállal kapcsolatban nem lett volna. Mintha ott folytatták volna az életet, ahol az abbamaradt.

Ahhoz, hogy a Biblia sajátos, minden elmélettől elütő tanítását mélyebben megértsük, érdemes összehasonlítani tennünk a görög Szókratész és a zsidó Názáreti Jézus között. Haláluk körülményeiben sok a hasonlóság. Egyaránt hamis vádak alapján ítélték őket halálra, pedig tisztelték a törvényt. Mindkettő életbölcsségre, erkölcsös életre tanított, mégpedig tanítványaikkal „sétálva”. Egyformán a tettek hitelesítő erejét állították szembe az üres szavakkal. A vádak is hasonlóak: istenkáromlás, valamint a nép vallási félrevezetése. A vád indítéka itt is, ott is a vádlók és bírák tekintélyfélése. A pervezetésben hasonló az a motívum, hogy csak vádló tanúkat hallgattak ki. Mind a kettőnek lehetősége volt elkerülni a halálbüntetést, de nem éltek vele. Mind Szókratész, mind Jézus elkötelezett életet élt, mindkettő vezettetésről tesz említést. (Szókratészt a jóslattal determinált lelkiismerete, Jézust pedig Mennyei Atyja vezette.)

Kettejük közti legmélyebb *különbség a halálhoz való viszonyulás* terén van. Szókratész mond ugyan védőbeszédet, de maga sem bízott a felmentő ítéletben, védőbeszéde inkább erkölcsi és filozófiai kioktatás. Nem él át krízist. A szökésből – lelkiismerete szavára – visszatér a siralomházba, majd tanítványai csodálkozására önként, könnyedén kiissza a méregpoharat. Teszi ezt öngazolás céljából, hogy ne kerüljön önelentmondásba, ellentétbe saját tanítá-

sával. Álláspontja: „*Nem szabad a halállal jobban törődni, mint a gyalázattal.*”

Jézus magatartása egészen más. Nála nyoma sincs a könnyedségnek. Gecsemáné kerti krízisében vért verejtékeztetve mond könyörgő imádságot: „*Abbá, Atyám! Minden lehetséges neked: vedd el tőlem ezt a poharat; mindazáltal ne úgy legyen, ahogy én akarom, hanem amint te.*” (Mk 14,36). Nem mond védőbeszédet. Rettenetes belső tusa után adja át magát a halálnak. De nemcsak a halálnak, hanem az iszonyatos kínzásnak, gúnynak, megaláztatásnak, gyaláztatnak is. Nem sietteti, nem könnyíti meg sem szenvedését, sem haláltusáját. Visszautasítja a bódító bort. Nála az öngazolás kényszerének semmi jele sincs.

A két személy markáns magatartásbeli eltérése nem a jellem és személyiség különbözőségéből, hanem abból a radikálisan *eltérő hitből*, abból az antagoniztikusan ellentétes meggyőződésből fakad, amit a két személy magáról a halálról vall. Szókratész azt hirdette, hogy az ember lélek és test. *A lélek halhatatlan*. Ezért Szókratész számára a halál: *gyógyulás*. Hitvallását megpecsételendő arra kérte barátait, hogy halála után Aszklépiosz, a gyógyítás istenének mutassák be a kakasáldozatot. Ez volt Szókratész utolsó kívánsága. Az ő elméletét tanítványa, *Platón* fejlesztette tovább, akinél már a halál *megváltássá* magasztosul, s aki Európa szellemtörténetében – a keresztyénséget sem kímélő – máig ható filozófiai iskolát teremtet.

Jézus szemléletében a halál nem barát, hanem *félelmetes ellenség*. Az Ő utolsó kívánsága tanítványai felé szintén egy rituálé, mégpedig az úrvacsora. De ez nem a halál felmagasztalása, hanem ellenkezőleg: a halállal és a bűnnel való

szembeszállásának győzelmi emlékünnepe. Vajon Jézus magatartása és meggyőződése összhangban van a teljes Szentírás tanításával? A kérdést így is feltehetjük: A Biblia tanítása összhangban van-e Jézus meggyőződésével?

A koherenciát sejteti egy történet. Lukács tudósítja a zsidó(keresztyén) Pál és az athéni görög filozófusok

Az emberiség a halálról nem rendelkezik tapasztalattal. Ezt az ezotéria mégis megpróbálja pótolni.

között folyó vitát. A leírásból arra következtethetünk, hogy ama gondolati antagonizmus, mely Jézus és Szókratész-Platón meggyőződése között feszült a halál kérdésében, az Areopágon történetileg testet öltött (ApCsel 17,19–33). Pál Jézus nyomdokain haladt, az athéniek pedig Szókratészen. De vajon mi a Szentírás halálról szóló tanításának esszenciája?

A Szentírás mindennek előtt a halálnak a *bűnhöz kötöttségét* hangsúlyozza: a halál története a bűn történetéhez kötött. Képes nyelven szól a bűn és a halál összekapcsolódásának *eredetéről* és okáról az édenbeli történetben. A halál *oka* a bűn, vagy ahogy Pál apostol írja: „*a bűn zsoldja a halál*” (Róm 6,23). A bűn totalitásából adódik a *halál totalitása* is. Amint a bűn elhat *minden* emberre, úgy a halál is. Amennyire a bűn kiterjedt a *teljes* emberi lényre, úgy a halál is. A bűn erejének megtörése egyben a *halál erejének megtörését* is eredményezi (1Kor 15,54–57). Mindkettő Jézus halálában és feltámasztásában megtörtént. Amint a bűn történetének *vége* szakad, úgy a halálának is, hiszen az mint *utolsó ellenség eltöröltetik* (1Kor 15,26).

Az ember teljes lényre részese lesz a feltámadásnak, és Krisztus nagyszerű megváltó műve nyomán a teljes ember részesülhet a teljes, az örök életben.

A halál az élet ellentéte. Az emberlét élet-halál kérdés! A Szentírás, amikor az ember döntési felelősségét hangsúlyozza, nem az örök boldogságot állítja szembe az örök szenvedéssel, hanem mindig az élet és a halál ellentétére mutat rá (5Móz 30, 15–20). De hogyan értsük azt, hogy a halál az élet ellentéte?

Az élet – teljes aktivitás. Biokémiai, fizikai, akarati, érzelmi, értelmi, szellemi, hitbeli tevékenységre képes állapot. Ezt a lehetőséget, életerőt Istentől – mint az élet forrásától és urától – kapja minden ember. A héber *nösámá* (életlehelet) és olykor a *ruah* (élterő lélek) Istennek azt a hatalmát fejezi ki, hogy Ő, és csakis egyedül Ő az, aki az élettelenből élet képes teremteni, s az életet fenn tartani (1Móz 2,7).

A halál totalitása a Biblia *holisztikus* emberszemléletét igazolja. Az ember megbonthatatlan egység. A teljes emberi lényt jónak teremtette Isten, a teljes ember elbukott, az ember teljes lényre megváltásra szorul. Az embernek nincs önmagában halhatatlan összetevője (szubsztanciája), teljes lényére kihat a halál. Ezért olyan drámaian komoly Isten figyelmeztetése a bűneset előtt: „Halálnak halálával halsz!” (1Móz 2,17). Az ember teljes lényre részese lesz a feltámadásnak, és Krisztus nagyszerű megváltó műve nyomán a teljes ember részesülhet a teljes, az örök életben.

A halál – teljes passzivitás. A biokémiai, fizikai, akarati, érzelmi, értelmi, szellemi, hitbeli tevékenységre képtelen állapot (Préd 9,10). Ezt az váltja ki, hogy Isten visszaveszi az életerőt, az életnek lehetétét. A holtak teljes passzivitását a héber nyelv a *seol* szóval fejezi ki, amit leginkább *sírnak* tudunk fordítani.

A halál minősített formájáról is szól a Biblia. Ez a „második halál” (Jel 2,11; 20,14–15; 21,8). Csak azoknak az embereknek lesz részük benne, akik életükben megátalkodottan a végső

ellenálltak a számukra is felkínált üdvösségnek. Ők tehát *választották* a halált, mert elutasították az életet, a hozzá való jogot. Ők tehát ítéletre, azaz döntésükkel és annak következményeivel való szembesülésre támadnak fel (Dán 12,2b; Jn 5,29b) a „gonoszok feltámadásakor” (Jel 20,5–15), hogy sorsuk végérvényesen megpecsételődjék abban a halálban, amiből nincs már feltámadás. Az első és második feltámadás között a *Jelenések könyve* apokaliptikus „ezer esztendő” határoz meg.

Jézus halálának különlegessége helyettesítő jellegében áll. Ő mindnyájunk vétkét, megátalkodottságát magára vette a kereszten. Az Atya elfordult tőle, átokká lett, majd kárhozati halált halt, mégpedig helyettünk. Így érthető meg Jézus halál előtti magatartása. De mivel *ártatlan* volt, neki és egyedül csak neki nem volt személyes bűne, ezért nem hagyta őt az Atya a halálban, hanem feltámasztotta és megdicsőítette Fiát.

Jézus halálának exkluzivitása megnyilvánul különleges hatásában is. Ez azt jelenti, hogy azok számára, akik hisznek Benne, jogszerű lehetőséget nyit arra, hogy kegyelemből megmeneküljenek a második, a kárhozati haláltól, és megajándékoztassanak az „első feltámadásban” az örök élettel (Dán 12,2a; Jn 5,29a; 1Thessz 4,13–17; Jel 20,3–5). Ez a mi reménységünk alapja. Jézus, a mi Urunk ezt ígérte meg: „*aki hisz énbenem, ha meghal is, él; és aki él, és hisz énbenem, az nem hal meg soha*” (Jn 11,25–26).

Kedves Olvasó! Hiszed-e ezt?

● LÁZÁR ATTILA

Túróczy Zoltán utolsó imája

Túróczy Zoltán 1948-tól 1952-ig szolgált dunántúli püspökként az Evangélikus Egyházban. Három ízben választották püspökké, majd tiszttségétől mindannyiszor megfosztotta az állami beavatkozás. A történelmi fordulatok közepette hűen végezte a rábízottak pásztorolását

Túróczy Zoltán az elnémitás éveiben minden vasárnapra készített igehirdetést. Rendszerezte tovább a győri gyülekezet könyvtárát, ahol cédulakatalógust készített. Összeállított még egy egyháztörténelmi évfordulónaptárt is az év minden napjára istentiszteleti felolvasás céljából. Ám szervezete egyre erőtlenebbé

vált. A csendes visszavonultság utolsó éveiről kevés feljegyzés maradt fenn. Családja és a püspököt hűségesen ápoló Mikler Erzsébet több diakonissza nővérrel együtt sokat imádkozott érte. Tőlük tudjuk, hogy 1971-ben már alig szólt. Nyártól kezdve már egyáltalán nem beszélt, csak tekintetével és kézmozdulatával közölte, amire szüksége volt. Mikler Erzsébet egy éven át esténként hangosan olvasta neki az ígét. Az imádságokra csak fejbólintással reagált, és kézzel szorítással fejezte ki köszönetét.

Egy késő nyári estén váratlanul megszólalt. Hangosan kezdett imádkozni. Ápolója mindjárt leült az íróasztalhoz, és gyors-

írással jegyezte fel szavait:

„Uram, ahol Te vagy, ott fényesség és világosság van, s Te ebbe a fénybe és világosságba viszed el a tiédet. Kérlek, vigy el engem is ebbe a fényességbe, ahol most Te vagy, s nemcsak engem, hanem mindnyájunkat! Hadd láthassuk a te ragyogásodat, és a fényben hadd dicséressünk Téged! Köszönöm, hogy megteszed azért, mert Te kegyelmes vagy. Ámen.”

Többé már nem szólalt meg.

Idézet id. Fabiny Tibor *Túróczy Zoltán életútja* című írásából, amely a MEVISZ által kiadott *Isten Embere* című könyvben jelent meg.

Fohász Jézushoz

Csorba István

Ír dallam
Csorba István feldolgozása

C - G - C - - F - G - C - -

1. Hoz-zád száll da-lom, hall - gass meg, Jé - zus: Te vagy min - den - kor vi - ga - szom.
2. En-gedj szol - gál-nom, ó, U - ram, kér - lek, min-den em - ber-nek szün - te - len!

C - G - a - e C⁷ F - G - C - -

1. Ha a bű - ne - i - met meg-bo - csá - tod, szent ka - rod - ban megnyug - ha - tom.
2. Szent i - géd le-gyen szá - mom-ra é - tek, kí - sérj u - ta-mon, Is - te - nem!

a - - - e - - - F - G - C - -

1. Az é - le - tem biz - ton - ság - ban itt a föl - dön csak úgy le - het:
2. A cé - lom így majd el - é - rem, mely-re el - hív - tál, Krisz - tu - som!

a - C⁷ - F D G C F C G - 1. C - - 2. C - -

1. Hogyha bé - kes-ség-gel csak te - ná - lad te - he - tem le a ter - he - met. Az met.
2. Add e - rő - det és légy mindig vé - lem, ve-led győz - he - tek, jól tu - dom. A dom.

Könyvajánló

Gerhard Engelsberger:
Félek! – A halálról Isten jelenlétében
Kálvin Kiadó,
Budapest, 2008

Halállal kapcsolatos kérdéseinkre nem tudjuk a végső választ, de bízhatunk Istenben, akinek kezében tudhatjuk magunkat és szeretteinket, akár élünk, akár meghalunk. A szerző hitoktatást is végez tizenévesek között, diákjainak gondolatai bepillantást engednek a mai ember tapasztalati világába.

Varga Gyuláné:
Fürödni a jóban – Egy rákos beteg vallomása
Bibliai
Házassággyógyító

Szolgálat és az Ébredés Alapítvány, Budaörs-Pécel, 2005

Napló formában megírt vallomás. Egy gyógyíthatatlan betegségben szenvedő asszony bizonyágtétele, aki emberi-

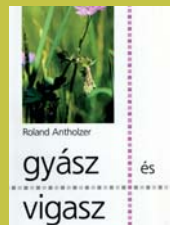
leg kilátástalan helyzetét Isten örökkévaló világának fényében szemléli. Vigaszt, bátorítást nyújt a hasonló élethelyzetben lévőknek.

Alfred Ziegner: **És hirtelen minden egészen más – Találkozás az elmúlással, a halállal és a gyásszal**

Kálvin Kiadó, Budapest, 2000

A halál ténye mindig félelmetes és titokzatos marad számunkra. Egyedül Krisztusban, a Vele való találkozásban tudunk a halál titkával együtt élni. Akinek életében és halálában Jézus jelen van, megtapasztalja az Isten szeretetében való elrejtettséget.

Ronald Antholzer:
Gyász és vigasz – Segítség lelkigyógyítóknak és gyászolóknak

Ethos Kft, Budapest, 2001

Korunk embere nem akar foglalkozni a betegséggel és a halállal. Ennek az a következménye, hogy képtelen megbirkózni az életébe betörő szenvedéssel. A szerző kerülve a hívő közhelyeket és a divatos pszichologizálást, segítséget nyújt veszteségeink feldolgozásához, és tanácsokat ad a vigasztalás nehéz feladatához.

A könyvek megvásárolhatók, illetve megrendelhetők az alábbi könyvesboltokban:

HUSZÁR GÁL KÖNYVESBOLT:

1054 Budapest, Deák tér 4.

Tel.: 06 1 266 6329

EVANGÉLIKUS KÖNYVESBOLT:

1085 Budapest, Üllői u. 24.

Tel.: 06 1 411 0385

GOOD NEWS KERESZTÉNY KÖNYVESBOLT:

1073 Budapest, Dob u. 74.

Tel.: 06 1 322 3253

CLC KÖNYVESBOLT:

1074 Budapest, Hársfa u. 19.

Tel.: 06 1 322 3632

● Összeállította: A. L.

Szokolay Sándor

Tűnődések belső titkainkról

Vallomás a művészetek rejtőzködő üzenetéről

Nagy László saját költészetét „versben bujdosó” kifejezéssel illette... Sejtelmes hitének titkait érzékeltette egész, poézisekbe zárt életműve. A zene mellett magam a költészet bűvöletében éltem s elmondhatom bármelyik művészeti ágról azt az ismert mondást, hogy a művek „önarcképet” rejtnek. Nem csak versekben lehet bujdosni! A festő képekbe rejtí lényét: lappangó látomásai közt rejtőzködik. A muzsikuss sejléseiben titokzatos hangok zúgnak át, és álmai égbe roppentik. Elillanó csoda-szarvas-űzők vad sziláját idézi a sűrű rengetegtől sem riadó elme! Ön ketrecébe zárt tomboló vadság fegyelme szelídíti imává léte titkos elemeit! Az alkotás szétfeszítő erők átlényegült csodája! Teremtettségünk új fénykitörése! A tudomány definiál, a művészet érzékel-

tet, s ez nem kevesebb. Az alkotás titka: Isten! Az alkotás szent csodája: hitünk bizonyossága! A világegyetem! A világ rendje: roppant erő! Szelíd és pusztító... E rendszert az ember ha kimozdítja, majd mindig egyensúlyvesztést okoz. Mert az Isten él és uralkodik örökkön-örökké. Erő az embert földre sújthatják, de a magasba is emelhetik... Mi az Ő vezetéke lehetünk... de az erő Ő maga! – Verseik soraiban: bujdoshatunk. Képek látványában: megbújhatunk! Hangáradatban: úszkálhatunk. De az édenvesztett életünk elől el nem bujhatunk! Sehová. A művészet, ha igaz, ha őszinte, ha szépet-sóvárgó: Isten-imádatunk vesztesége miatt vezekel... Fűben-fában, felhőben-fényben, erdőben-mezőn, magasan-mélyben az édeni teljességet csak az Ő örökkévalóságában nyerhetjük

vissza! Ezért közhelymentes igazsága van Adynak, mikor ezt mondja: „az Isten van valamiként minden gondolatnak alján.” Alkotóművészetünk: lelkünkben bujdosó, mint ahogyan a lelkiismeret furakszik bennünk: a jóért, a jobbért! Elfogult, teljesen személyes, talán a túlzó beszédétől nem mentes meglátásaim, példáimban azért fokozni vágyóak, mert a mi kölcsönkapott életünk túlságos nyugalomból már ideje lenne felébrednünk. Bizony, ahogy Nagy Gáspár írta: „múlik a jövőnk.” Vagy ahogy a zsoltáros írta: Isten törvényeiről elmélkedjünk és gondolkodjunk éjjel és nappal... Miért? Az Ige szavaival: „alkalmas időben való segítségül!” Magam a költészet spiritualitását prédikációs „igemagyarázatként” olvasom. A Művészettől ma is elvárnám, hogy Igaz, Tiszta és Szép legyen!

REJTVÉNY

A megfejtéseket a következő címre várjuk:
Evangélikus Missziói Központ, 1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38–40.

A magazin témájához kapcsolódóan az a bibliai íge jut eszembe, amelyben Jézus búcsúbeszédében – János evangéliumában – arról beszél tanítványainak, hogy nem maradnak egyedül halála után, mert Ő bizony gondoskodik róluk. De vajon hogyan? Mit ígér tanítványainak? Melyik versben olvassuk Jézus szavait? A mássalhangzók némi támaszt nyújtanak a helyes megoldáshoz.

„N...M H...GYL...K T...T...K...T ...RV...N,
...LJ...V...K H...ZZ...T...K.”

A helyes megfejtőknek jutalmat küldünk.

● Balog Eszter

A művész hite

Beszélgetés Bánffy György színművésszel

Különböző felekezeteknél tart előadástesteket.

Még a Pécsi Nemzeti Színháznál töltött időmben a zsidó közösség vezetője egyszer rám köszönt az utcán. Mivel első pillanatban csak a papi ruhára figyeltem, mondtam, ahogy a katolikus Egerben megszoktam: „Discértessek a Jézus Krisztus!” Meghökken, de azért közelebb jött, és megkérdezte: „Művész úr, hajlandó lenne-e a zsinagóga alatti imateremben irodalmi estet tartani?”

te a televízió előtt alszunk el. Ha én azt akarom, hogy figyeljenek arra, amit mondok, akkor minden eszközt meg kell ragadnom. De ez nem azt jelenti, hogy unottan motyogok bele a mikrofonba, hanem azt, hogy én leszek az erősítő! Az én hangom – mert nem gép – sokkal inkább bejut az emberi fülekbe, lelkekbe.

Ökumenikusnak mondja a házasságát. Hogyan él meg a hitüket?

Én katolikus, feleségem pedig evangélikus lévén házasságunkban gyönyörűen alkalmazzuk az ökumenét.

A nap – ritka kivételtől eltekintve – mindig azzal kezdődik, hogy szakítunk magunknak egy negyedórát, és az ő evangélikus füzeté alapján a napra kijelölt evangéliumrészlettel foglalkozunk. Felolvassuk, s ha érdekes gondolat merül fel bennünk, röviden megbeszéljük, majd a Miatyánkkal zárjuk.

A vasárnapok pedig úgy telnek, hogy lemegyünk a reformátusok templomába, Pasarétre, mert van ott egy Isten ajándékával rendelkező lelkipásztor, aki minden prédikációja alkalmával elűtet valamit a lelkünkben. Utána vagy felmegyünk a Várba, az evangélikus templomba, vagy hazafelé beszélünk a pasaréti ferences templomba – ez időbeosztástól függ. Az a mély meggyőződésünk, hogy Krisztust követni mindenhol lehet.

Mit mond azoknak, akik szerint rohán világnkban nem lehet időt találni az elcsendesedésre?

Volt nékem egy drága édesanyám, aki fantasztikus érzékenységgel ezt a kérdést harminc-negyven-ötven évvel ezelőtt föl-

Babits Mihály Jónás könyvének felvétele az Evangélikus Rádiómisszió stúdiójában
A fotó a szerző felvétele

mérte. Felköltöztünk Egerből Pestre, és itt megismerkedtünk egy Egerhez képest föltétlenül rohanóbb élettel. Ha akkor tudtuk volna, hogy ebből milyen vágató élet lesz! ...

Azt tanította nekünk az öcsém: „Gyerekeim, a Jóistennel való kapcsolattartás nem függ semmilyen helyzettől és időtől. Fölszállsz egy autóbuszra, leülsz, behunyd a szemed és fohászkodsz.”

Két-három mondattal fohászkodik az ember: Kér vagy hálát ad – ez utóbbiról azonban gyakran elfeledkezünk.

Milyen érdekes, most, hogy a Jóisten ilyen hosszú élettel megáldott engem, egyre többször jut ez eszembe, és egyre több hálaadó imádság születik meg bennem. Évekkel ezelőtt mindig kértem: Csak sikerüljön ez az előadás! Istenem, adj erőt, hogy ezzel a szereppel vagy versősszeállítással is hirdetni tudjam a te létezésedet! Ma már nagyon sokszor csak hálát adok: Köszönöm, Uram, hogy még mindig bírom, még mindig szórom a magvakat! Semmi esetre sem szabad kikapcsolni ezt az állandó kapcsolattartást Istennel, és akkor élve marad bennünk az Ő kegyelme!

• HULEJ ENIKŐ

Üzenet Dániából

Káli Horváth Kálmán sokaknak ismerős egyházunkban.

Többszörösen hátrányos indulása után – cigány származás, felnövekvés állami gondozottként – Isten kegyelméből és saját erejéből sokra vitte: a „Ki mit tud?” győzteseként a Duna Televízió bemondója volt éveken keresztül. Megismerkedve evangélikus közösségünkkel felnőttként keresztelkedett meg. Jelenleg Dániában tanul és dolgozik az Európai Önkéntes Szolgálat segítségével.

Kissé messze szakadtam Magyarországtól. A Magyarországi Evangélikumi Testvérközösség (MET) Pedagógiai Műhelyének vezető helyetteseként fizetetlen szabadsággal jöttem el. Szerettem a munkám. A főnökeim is nagyszerű emberek. Támogatásuk és bizalmuk azóta is töretlen, amiért hálás vagyok. Elsősorban a nyelvtanulás, más kultúrák megismerésének vágya, az otthoni nyomasztó társadalmi légkörből való kiszakadás igénye készítetett a világlátásra. A híreket naponta figyelem az interneten, ezért képen vagyok. Feleségemmel is magyarul beszélgetünk, és barátainkkal is tartjuk a kapcsolatot e-mailben és MSN-en. Igazán most nyert számunkra értelmet: „kicsi a világ”.

Az Európai Önkéntes Szolgálatnál (EVS) jelentkeztünk egy közvetítő egy-

házi szervezeten keresztül valamikor 2007-ben. Kisebbségi megmozgással azóta élünk a dániai Koldingban. A Nemzetközi Apostoli Biblia Egyetem (IABC) volt szolgálati helyünk az első 10 hónapban. Mindketten óvodai tanársegédek voltunk. Ezen kívül az egyetemistáknak képzőművészeti és drámaórákat is tartottam. Ami egyik fő tevékenységemnek számított, az a festészet. Kezdetben festettem két-három látványosabb képet. Aztán elkezdtek jönni a portrémegrendelések. Rengeteget fejlődtem művészeti gondolkodásomban és technikailag is. Itt mint festőművészt és drámatanárt ismernek. Bár idén az önkéntes és a tanár bácsi szerep változott. Dán állami ösztöndíjjal az egyetem hallgatója lettem. A nyári időszakban az Európai Parlamentben segített egy kisebbségvédelmi területen dolgozó képviselő munkáját. Bízom benne, hogy 2009 őszén még sikerül öt hónapra Brüsszelbe mennem, hogy hasonlító, de tágabb területen az Európai Bizottságnál szerezhessenek szakmai tapasztalatokat, melyeket munkahelyemre visszatérve kamatoztathatok.

A MET-ben is rengeteg olyan munkát végzünk, melyek a szociális szférához tartozva érintik ezt a területet is. Az IABC-ben a fő szakírányom a Modern Egyházi Zenekarvezetői Szak. Ezen kívül a hit-

tudományi egyetemekre jellemző órákat is hallgatók. Hogyan készülünk fel egy igehirdetésre, hogyan prédikálunk, vallástörténet, Ó- és Újszövetség, teológiai ismeretek. Ezekből vizgázunk is. Fő szakírányomon belül zeneelméletet, hangképzést, éneklést, zeneszerzést, vezetői ismereteket is tanulok. Természetesen hangszeres és technikai képzéssel kiegészítve. Ez nagyszerű hely. Hálás vagyok Istennek, hogy itt lehetek, és olyan területeken is fejlődhetek, melyeken eddig nem volt lehetőségem. Új kompetenciáim később előadóestjeimen és egyházi szolgálatban is szeretném kamatoztatni!

Isten áldása legyen Magyarországon 2009-ben. Kíváncsi vagyok, hozzon lelki megújulást!

• KÁLI HORVÁTH KÁLMÁN

„Istent imádni, s hazát szeretni tőlük tanuljatok!”

Gömöry János, az eperjesi kollégium utolsó tanára (1869–1966)

A felvidéki magyar szellemi élet, a magyar-szlovák kapcsolatok építőjének nevét ma már kevesen ismerik. A felvidéki magyarság, az evangélikus tanártársadalom kiemelkedő személyiségének az élete a magyar sorsfordulók, Trianon, a II. világháború utáni szülőföldről kiűzetés meghatározottságában telt el. A nacionalista elnyomással és a diktatúrával szemben a legnehezebb időkben is hű maradt eszményeihez, magyarságához, humanista kötődéséhez.

Gömöry János neve az egyik legfontosabb evangélikus iskolaközponttal, az *eperjesi kollégium*éval függ össze. Eperjes Pozsony és Sopron mellett a magyarországi evangé-

likusok kiemelkedő szellemi és lelki bástyája volt. 1549-ben itt, az öt északkelet-magyarországi szabad királyi városban (Kassa, Lőcse, Eperjes, Bátfá, Kisszeben) született az első evangélikus hitvallás, a Confessio Pentapolitana. A felső-magyarországi evangélikus rendek, városok és nemesek 1667-ben Eperjesen hozták létre híres főiskolájukat, az eperjesi kollégiumot. Sorsában tükröződött a protestantizmus és a magyarság megtöretése, hiszen az erőszakos ellenreformáció többször megszüntette a tanítást, az eperjesi vértörvényszék pedig 1687-ben vezető evangélikusokat hurcolt kényszerre. A felső-magyarországi evangélikusok azonban minden nehézséget leküzdve újra és újra elin-

dították iskolájukat, az eperjesi kollégiumot, amely magas szintű képzésével a

Ő azonban életét a kulturmunkának szentelve szolgálta az eperjesi kollégium százados hagyományait, a sárosi-felvidéki szülőföld szeretetét, a magyar kultúra ápolását, a nemzetek közötti megértést hirdetve.

XVIII-XIX. századi magyar szellemi életben fontos szerepet játszott. Majdnem száz évet élt – a Ferenc József-i időktől Masaryk és Beneš országlásán át Kádár János koráig. Gömöry János 1869-ben Nyíregyházán született, a teológiát Eperjesen végezte, tanári képesítést Kolozsvárott a híres evangélikus pedagógustól, Schneller Istvántól szerzett. Az *eperjesi evangélikus kollégium gimnáziumának* tanára lett, részt vett az Evangélikus Tanáregyesület megalakításában, amely színvonalas folyóiratot jelentetett meg. Egyházi gyűlésen felszólalt a szlovákok iskolai nyelvhasználati joga mellett. Az eperjesi kollégium virágzásának, de egyben életének is a *trianoni tragédia* vetett véget. A Csehszlovákiához került területen az új urak a több száz éves kollégium megszüntetését határozták el. Az új csehszlovák hatóságok az iskola magyar szellemét kifogásolva hatalmi parancssal vetettek véget a kollégium életének: a jogakadémia és a tanítóképzés Miskolcra, a teológia Budapestre került. Ebben a reménytelen helyzetben igazi végvári harcosként Gömöry János nem adta fel a küzdelmet. Szinte csodával határos mó-

don olyan kompromisszumot sikerült elérnie, hogy az evangélikus gimnáziumban, amely bár új magyar osztályokat nem indíthatott, de a meglevők diákjai még leérettségizhettek. Ilyen módon messze a magyar nyelvhatáron túl még 1927-ig fennállt a magas színvonalú magyar nyelvű oktatás Eperjesen.

A magyar osztályok megszűnése után Gömöry Jánost a csehszlovák hatóságok kedvezőtlen anyagi körülmények között nyugdíjazták. Ő azonban életét a kulturmunkának szentelve szolgálta az eperjesi kollégium százados hagyományait, a sárosi-felvidéki szülőföld szeretetét, a magyar kultúra ápolását, a nemzetek közötti megértést hirdetve. Az *eperjesi vértanúk* megtalált maradványait a közös protestáns múltra emlékeztető, nagyszabású, magyar-szlovák-német evangélikus összefogással díszes szarkofágban az evangélikus templomban helyezték el. Az ellenreformáció egyik legszörnyűbb eseményének, az eperjesi véstörvényszéknek legfontosabb forrását, *Rezik János Gimnaziológiai* színvonalas, többnyelvű kiadványban jelentette meg. Megírta az *eperjesi kollégium népszerű történetét*, amely 1933-ban jelent meg (kéziratban maradt folytatását 1990 után Fabiny Tibor adta ki). Eperjesről való elköltözésekor tanítványai és tisztelői neveket tartalmazó ezüstkoszorút ajándékoztak neki (az Evangélikus Országos Múzeum állandó kiállításán látható).

Ezt követően Kassán működött, ahol a felvidéki magyarság egyik legfontosabb kultúrszervezetének, a kassai *Kaszinczy Társaságnak* főtitkáráként, majd elnökeként tevékenykedett. A magyarság megtartását szolgálta az élénk irodalmi és művelődési élet. Szorgos kutatómunkával megírta a kassai evangélikus gyülekezet történetét. A magyarság szolgálata elismeréseképpen az 1938-ban Magyarországhoz visszatért déli Felvi-

déken Gömöry Jánost kormányzói kitüntetésre javasolták.

A háború után hódító és bosszúszomjas győztesekként visszatérő csehszlovák hatóságok nem tekintve a szlovák-magyar megbékélést folytatott munkásságát Gömöry Jánost is elűldözték szülőföldjéről. A *Kassáról kitelepítettekkel* együtt egy Budapest környéki kis faluba, Sós-kútra került. Az ősz, hetvenes éveiben járó, köztisztelőnek örvendő tudós tanár nyomorúságos körülmények között kezdte újra életét, de jellemzően itt is a közösséget szolgálva, a kassaiak megélhetését is szolgáló szőlőművelést szervezte meg.

Felvidéki barátai, elsősorban *Szalatnai Rezső* biztatására és támogatásával küzdelmes életéről *Emlékeim egy letűnt világról* című, máig is alapvető önéletrajzi művében számolt be (1965). Eperjesi, kassai éveiről, felvidéki kultúraszolgálatáról emlékezett meg, bár az akkori cenzúra a jobboldalinak tartott részleteket kihúzza engedte csak megjelentetni a művet. Gömöry János 1966-ban a pesthidegkúti időotthonban fejezte be hosszú és munkás életét. Halála után neve jórészt feledésbe merült, pedig életének, munkásságának újrafedezése a felvidéki magyar és evangélikus hagyományok újraélesztésének fontos részét képezné. Életének tanulságát az eperjesi evangélikus mártírok emlékművének felirata fejezi ki: „Istent imádni, s hazát szeretni tőlük tanuljatok!”

1

2

3

- 1 – Caraffa börtöne, ahol az eperjesi mártírokat kínozták
- 2 – Az eperjesi mártírok maradványait őrző rézsarkofág az evangélikus templomban
- 3 – Magyar emléktábla a kollégiumban

● CZENTHE MIKLÓS

Az eperjesi evangélikus kollégium napjainkban

„Normális ember ilyeneket nem csinál...”

Beszélgetés Szkaliczki Tibor informatikussal

Egy informatikus, akinek doktorátusa van, és akadémiai kutatóintézetben dolgozik, miért foglalkozik hajléktalanokkal, és miért költözik be egy évre önkéntesként olyan emberek közé, akik börtönből szabadultak?

Isten vezetését tapasztaltam, hiszen normális ember ilyeneket nem csinál. Természetesnek gondolom, hogy a megtért hívő ember keresse, hol tud szolgálni.

Ezek szerint, aki keresztyén, az nem csak templomba jár?

Természetesen nem. A mindennapi életet kell keresztyénként élni. Ha a keresztyénség életformává válik, akkor a változások sem maradnak el a környezetünkben.

Tudsz példát mondani erre?

Pali például úgy került be az otthonba, hogy alkoholproblémái voltak, családi élete széthullott, hajléktalan lett. Most lelkes hívő ember, tanul, dolgozik.

Hányan laktatok ebben az otthonban?

12 befogadott és 2-4 segítő.

Honnan kerültek be az otthonba a lakók?

Kb. a harmada börtönből érkezett. Volt, aki válás után került az utcára vagy szenvedélybetegségekből fakadó problémák miatt.

Nem féltél, hogy valamelyikük bemos neked egy nagyot, ha téríted?

Egyszer az egyik lakó mondta, hogy belevet a betonba, de igazából nem volt veszélyes a helyzet.

A kollégáid hogyan reagáltak, amikor megtudták, mit csinálsz?

Volt, aki szépnek tartotta, de a többség inkább féltett.

Milyen fizetést kaptál ezért a szolgálatért?

Az első év általában önkéntes felajánlásból történik, ellátást kap az ember: reggelit, vacsorát.

Hajléktalanokkal és börtönviseltekkel lakik valaki, és reggel elindul a kutatóintézetbe. Lehet így dolgozni ilyen igényes munkahelyen?

Elég jól kiegészítette a kettő egymást. Talán sok lett volna, ha napi huszonnégy órát ott lettem volna köztük.

Nem úgy kell azonban elképzelni ezt az otthont, mintha ott állandóan csak problémák lettek volna! Alapvetően egy vidám társaság volt együtt.

Láttad ennek a munkának az értelmét?

Igen, a segítség tulajdonképpen életmentő is lehet, hiszen hajléktalanként, alko-

holistaként lefelé megy az ember élete. Ha csak egy valakinél is sikerül ezen változtatni, akkor már megérte azt az egy évet erre rászánni.

Az otthonban volt-e személyzet: szakácsnő, takarítónő?

A segítők főztek, és mindenki a saját részét takarította. Amelyik szobában laktunk, abban én is takarítottam.

Nem nagy, drágán működő intézményről van szó, hanem egy gyülekezet imaháza melletti épületről. A lakók tettek valamit azért, hogy ott lakhasanak?

A bentlakás feltétele volt, hogy egy hónap után elhelyezkedjenek, dolgozzanak, és nem volt szabad alkoholt fogyasztani.

Úgy tudom, azóta is kapcsolatban vagy hajléktalanokkal.

Vásárolok nekik élelmiszert, és közben beszélgetünk. Nagy dolgot nem tehet az ember, csak aprókat, de mindig az jut az eszembe, hogy Jézus Krisztus sem azt mondta, hogy térítsünk meg sok embert, hanem azt, hogy aki rászorul, annak adjunk egy pohár vizet.

Az alaphivatásodról még nem beszélünk. Mivel is foglalkozol te a Tudományos Akadémián?

Műszaki informatikus vagyok, fejlesztőként dolgozom.

Mi volt a disszertációd címe?

„A VLSI huzalozás tervezésben előforduló polinom rendű algoritmusok.”

Japánban is jártál.

Éppen ezzel a témával kapcsolatban jutottam ki kétszer konferenciára, ahol előadást is tartottam.

Japánban találkozál-e keresztyénekkel?

Igen, voltam evangélikus templomban, és nagy meglepetés volt, hogy japánok voltak az evangélikusok. Én ugyanis arra számítottam, hogy kint dolgozó külföldiek lesznek ott.

Japánban tartasz angol nyelven előadást, itthon pedig hajléktalanokkal laksz együtt, megvacsoráztatod őket egy étteremben. Mi motivál téged?

Úgy érzem, hogy ezek lehetőségek, amikor kifejezhetem az Isten iránti szeretetemet. Fontos, hogy Benne bízzam, mert ha magamban bíznék, akkor hamar feladnám.

Vallásos családban nőttél fel, jártál templomba gyerekkorodban?

Igen, de később, felnőttként jutottam el arra a meggyőződésre, hogy Isten valóban cselekszik, és van imameghallgatás.

Ehhez a te különös, érdekes életformádhoz mit szólnak a szüleid? Tudták egyáltalán, hogy te Budapesten hajléktalanokkal laktál együtt?

Igen, de csak utólag, amikor már beköltöztem. Nekik nehezebb, mert ők távolról aggódnak. Amikor elmentem ebbe a szolgálatba, akkor az az ige szólt hozzám, hogy „én fogom a kezdet, és megőrizlek téged” (Ézs 42,6). Azzal a hittel mentem, hogy Isten nekem azt mondta: megőriz.

„Várva vártam az Urat, és ő lehajolt hozzám, meghallotta kiáltásomat. Kiemelt a pusztulás verméből, a sárból és iszapból. Sziklára állította lábamat, biztossá tette lépteimet.” (Zsolt 40,2-3)

Boldog vagy?

Néha elfáradok, és nehéz, de sokszor ilyen szolgálatokon keresztül tapasztalom meg Isten jelenlétét, működését az életemben, és ez kimondhatatlan élmény. Szinte szárnyakat ad.

Aki olvassa ezt a cikket, azt gondolhatja, hogy ez az ember egy kicsit bolond, hiszen van jó állása, élhetne „normálisan” a fizetéséből, és ehelyett másokon segít.

Meg kell találni a megfelelő arányt, most az időmnek kis részét fordítom erre, már nem minden szabadidőmet. És arra is figyelni kell, hogy ne használjanak ki: nekem kell irányítani a rászorulóval való kapcsolatomat, és nem neki engem.

Éveken keresztül családsegítőben is dolgoztál.

A kelenföldi evangélikus gyülekezetnek van családsegítője. Lelkes idős nénik végzik a szolgálatot. A fő koordinátor több mint 80 éves, de fiatalokat megszégyenítő módon dolgozik, pedig ez még fizikailag is kemény munka, elég nehezek a ruhás

zsákok. Én főleg a hajléktalanokkal beszélgettem. Éppen amiatt kértek meg erre, mert tudták, hogy azelőtt már végeztem ilyen szolgálatot.

Mit jelent számodra a hit?

Hit nélkül a félelmeim irányítanának. A hit ad erőt a szeretethez, hogy mások felé tudjak nyitni, és túl tudjak lépni a nehézségeken. Kapcsolatot jelent Istennel, hogy keressem, merre jár az én Uram.

Milyen számodra kedves gondolatot idéznél a beszélgetés végén a Bibliából?

Azokat az ígéket, melyek megtérésemkor voltak fontosak: „Várva vártam az Urat, és ő lehajolt hozzám, meghallotta kiáltásomat. Kiemelt a pusztulás verméből, a sárból és iszapból. Sziklára állította lábamat, biztossá tette lépteimet.” (Zsolt 40,2-3)

„Mert az a parancsolat, amelyet én ma megparancsoltok neked, nem megfoghatatlan számodra, és nincs távol tőled. Sőt inkább nagyon közel van hozzád az ige, a szádban és a szívedben van, teljesítsd hát azt!” (5Móz 30,11.14) Ezekből merítek erőt ma is. ● Sz. J.

Átokból áldás

Vallásos családból származom, anyai nagyapám katolikusként templomszolgá volt, és ott a templomban halt meg mise közben. Elaludt – azt mondták. Édesanyám már nem gyakorolta vallását, engem még kislánykoromban református édesapám tanított a Miatyánkra, és ő beszélt nekem Istenről. Mélyen érintett és valóban gyermeki hittel fogadtam. Minden reggel és este a kereszt

Kiválóan jósltam kártyából. Segítségül hívtuk a szellemvilág erőit és kézrátétellel gyógyítottunk.

előtt térdelve imádkoztam titokban; azt szerettem, ha nem lát senki ilyenkor. Félelemmel és tisztelettel imádkoztam, de nem volt élő kapcsolatom Istennel. Akkoriban néha rejtélyes UFO-jelenségekről cikkeztek a napilapok, és én nagy izgalommal olvastam ezeket. Végre volt valami természetfölötti, valami izgalmas, amivel foglalkozhattam. Talán, ha lett volna Bibliánk, nem érdekelt volna annyira az a cikk. Sajnos a cikkeket könyvek követték megmagyarázhatatlan égi jelenségekről. Néhány év alatt előzőlötték az országot mindenféle kiadványok, és én jó vásárlónak bizonyultam. Szinte faltam ezeket. Némelyik gyakorlati útmutatást adott okkult praktikák elsajátítására, ezeket persze azonnal nagy buzgalommal kipróbáltam. Varázslásokat, fehér mágiát gyakoroltam előszeretettel, és mindent teljes jó szándékkal tettem. Úgy éreztem, ennek haszna van, hiszen olyan dolgokat tudok, amiket mások nem, és segíthetek a többieknek a tudományommal. Persze

világossá vált, hogy nem a könyvekből olvasottak miatt voltam képes elvégezni bizonyos dolgokat, hanem valamilyen erő vett körül ilyenkor, amelynek a jelenléte nehéz, nyirkos, nyomasztó volt. Így tudtam varázspálcát használni vízerek keresésére, ingát a szellemvilágtól való tudakozódásra, különböző kártyákat jövőmondásra.

Egyszer elmentem egy boszorkányhoz, aki látva érdeklődésemet rám olvasva rám hagyta minden tudományát, beleértve a médiumírást is. Egyre durvább megoldásokat választottam arra, hogy a szellemvilággal kapcsolatba kerüljek. Csak egy tollat fogtam a kezembe, és tartottam lazán egy üres papírlap fölött, elmormogtam a segítségkérő szöveget, és a segítség megérkezett. Bárki bármit kérdezhetett a saját életével kapcsolatban tőlem, választ kaptam. Ilyenkor a tollam önálló életre kelt, a saját akaratomon kívül írta le a megfelelő választ a kérdésre bővített mondatok formájában. Hamarosan ráuntam erre, és másik módszert találtam. Spiritisza szeánszokat tartottam, ez még rejtélyesebb, erőteljesebb és kimerítőbb volt. Legalább három ember kellett hozzá, egy sík asztallap, egy kristálypohár és a magyar ABC betűnként külön papírkákra írva az asztalon kör alakban kirakva. A kristálypohár közepén volt. Három ember egy-egy ujjával megérintette a pohár szélét, közben valaki feltehetett egy kérdést. Gondolatban is feltehetette a kérdését, nem kellett hallhatónak lennie. A pohár pedig megindult a maga útján, és egymás után sorban megérintette az adott betűt, sorban összeolvasva szavakat, mondatokat kaptunk, választ a kérdésre. Ez a módszer nagyon megdöbbentő, egyértel-

mű magyarázatot adott a szellemvilág létezésére, a természetfeletti erők jelenlétére. Az alkalmak fásasztoak voltak, minden erőmet felemésztették, rosszul éreztem magam utána. Kis idő után rettenetes félelem fogott el, **láttam a gonosz démoni fejeket, amint vigyorognak rajtam.** A kristálypohár, amit használtam, egy készlet darabja volt, és megdöbbenve vettem észre, hogy befeketedett. Úgy éreztem még nappal is, hogy figyelnek engem, ártani akarnak, ijesztgetni. Aztán a férjem látva szörnyű állapotom kidobott minden kelléket. Ezt követően jobban éreztem magam, és elhatároztam, hogy soha többé nem szeánszozom.

Felhagytam a legdurvább sötét dologgal, de kiválóan jósltam továbbra is a kártyáimból, sőt gyógyító alkalmakat tartottam, mert elvégeztem egy reiki-tanfolyamot. Ezzel a módszerrel segítségül hívtuk a szellemvilág erőit, és kézrátétellel gyógyítottunk betegségeket. Eközben én magam beteg lettem, nagyon súlyos nőgyógyászati problémám lett, méhszájsebből kialakult szörnyűség. Tudtam, hogy nagy a baj, de orvoshoz nem megyek, hiszen ha egyszer elkezdem... Pozitív gondolkodás – ezt gyakoroltam, s a panaszaim fokozódtak. Miközben elszántan kerestem az élet értelmét, hétköznapi életem hol jobb, hol rosszabb fordulatot vett. Mivel soha nem éreztem magam közepeszerűnek, a munkáimat is ennek megfelelően választottam. Mindig valami izgalmasat, ahol majd megtalálom önmagam. A reklámszakma megfelelőnek bizonyult. Előfordult, hogy azzal szórakoztam, tudok-e többet keresni, mint amennyit elköltök? Nem tudtam! Hetente vertem el százazreket 1995-ben. A családommal

sem törődtem igazán, testben jelen voltam, de a gondolataim máshol jártak. Akkoriban minden reggel Jézushoz imádkoztam, hogy jó üzletkötéseim legyenek. Meglett, de nem tudtam, hogy hálát kellene adni érte, így aztán egy napon arra ébredtem, hogy csődbe mentem. Már nem volt jó üzletkötésem. Rossz sem. Semmiféle munkám nem volt, mintha valaki megkötözte volna a kezemet. Két évig tartott kiheverni kis birodalmam összeomlását, közben bizony a konyakos üveg fenekére néztem naponta. Nagyon sokat ittam, a barátaim aggódtak, nehogy alkoholista legyek. Miközben búsulgattam, a házasságom kötelékei szakadozni kezdtek. Megijedtem ettől, és elhatároztam, hogy többé nem iszom. Új életet akartam kezdeni, miután legyőztem önmagam, s talán ezt Isten is jónak látta, mert pillanatok alatt sikerült lakóhelyet váltanunk. Csendes, szép helyre költöztünk. Férjem dolgozott, én pedig a fészkünk melegéről gondoskodtam. Később új vállalkozást indítottunk. A panaszaim nem csökkentek, aggódtam emiatt, de nem akartam orvoshoz menni. Valahogy mindig tudtam, hogy nem az orvosok gyógyítanak. Sok időt töltöttem még mindig az okkult dolgokkal: nemeskögyógyászat, szinterápia, séniórakulum, angyal-kártya, médiumírás. Akkoriban már a férjem betegsége és egyéb okok miatt a vállalkozás erősen leépülőben volt, de arra senki nem gondolt,

hogy lehet még rosszabb is. Pedig lett. A férjem cukorbetegsége súlyos mértéket öltött, két szemére kis híján megvakult. Fel kellett mondani az irodát, szűkösen éltünk, rengetegen tartoztak nekünk. Az adóhivatal megbüntetett minket, ennek mértéke a milliót súrolta, és amikor kézhez kaptuk a tájékoztatást, már a bank-számlánkról is leemelte a pénzt, és zárolta

azt. Gyakorlatilag földönfutókká lettünk, de nem értettük, miért. Miért nem vagyunk mi valakik? Miért kell nyomorognunk? Miért nem kellünk ennek a világnak? Úgy éreztük, hogy két dolog lehet: Mi vagyunk teljesen idióták, vagy mindenki más! Nincsen hely a számunkra, nem tartozunk sehová, nem kellünk senkinek! **KIK VAGYUNK MI? MIVÉGRE SZÜLETTÜNK? MIÉRT?** Olyan nagy nyomorúság vett körül nem csak anyagi értelemben, hogy az ördögrel

Új életet akartam kezdeni, miután legyőztem önmagam, s talán ezt Isten is jónak látta.

akartam cimborálni, eladni a lelkemet, de nem tudtam, hogyan kell ezt csinálni. Valami megkötözött, fogva tartott, nem mozdult semmi, siri csend honolt a szakadék mélyén, ahol voltunk. Akkor megkérdeztem: Mit csinálok rosszul? Keresem a segítséget, olvasok, meditálok, kártyát vetek, imádkozom, miért nem működik?

Csak imádkozni kel-lene – jött a válasz, és ez a válasz a szívemig hatolt. Megértettem teljes bizonyossággal, hogy ez így van! Ez igazság! Nem kell semmi más! Abban a pillanatban tértem meg, Isten családjának a tagja lettem a férjemmel együtt, és már a helyemen vagyok, nem hiányzik semmi. Olyan ez, mint hideg téli éjszakákon egy puha meleg takaró. Ez az otthonom! HAZATALÁLTAM! Valóban megváltozott az életem. Amikor megkeresztelkedtem, melegséget éreztem a hasamon, és tudtam, hogy meggyógyultam. Panaszaim azonnal megszűntek, ennek már öt éve. Isten áldásaiban fürdözöm, minden dolgomról gondot visel! Isten dolgai tiszták és fen-ségesek! Nem okoznak félelmet, és nem hordoznak átkokat. Isten azért adta az egyszülött Fiát, Jézust, hogy minden átkot áldássá tegyen az életünkben!

● N. N.

Lelkészképzés: megőrizve, megújulva

„Suszter, maradj a kaptafánál!” – mondta már nekem lelkész. Arra utalt, hogy teológiai és magas egyházi ügyekben ne mondjam el a véleményem. A *Hogyan tovább, egyház?* cikksorozat miatt is egyesek a kaptafához küldenének, a lelkészképzés kérdésével kapcsolatos írott vagy mondott gondolataimért is minden bizonnyal. Pedig az egyház jövőjéről való gondolkodás során ez a kérdés is megkerülhetetlen. Évek óta várom, hogy bennfentes (püspök, teológiai tanár, lelkész stb.) írjon erről, de hiába. Így hát tudomásul veszem, ha újra csomagot hoz a postás, lesz benne kalapács, enyv, kisszék és sok-sok cipő. Legfeljebb visszaküldöm...

Tabuk helyett tiszta vizet a pohárba!

Több okból is tabutéma a lelkészképzés a Magyarországi Evangélikus Egyházban (MEE). Szinte minden kritikusabb megnyilatkozás indulatokat gerjeszt. Pedig nem kellene így lennie. A korábbiakhoz képest, amit persze nem sírok vissza, az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) – azelőtt Evangélikus Teológiai Akadémia – ma már nem kézi vezérelt. Mint felsőfokú oktatási intézménynek a függetlenné válása olyan jól sikerült, hogy az egyháznak kevés ráhatása maradt az intézményre. Fenntartása nagyrészt állami pénzből történik, és ugye „aki nem fizeti a zenészt, az nem gyakran rendelheti a nótát.” Ennek köszönhető, hogy a felvéte-

lizőknél komolyabb lelki szűrő nem alkalmazható. Először is azért, mert a hallgatók után az egyetem állami fejpénzt kap, minél több a hallgató, annál többet, másrészt pedig azért, mert senki nem zárható ki a felvételtől és a képzéstől azért, mert hitbeli követelményeknek nem felel meg, ha egyébként a többinek eleget tesz. Ugyanis az EHE nem kizárólagosan lelkész- és hittanárképző, hanem csak a teológia mint tudomány iránt érdeklődőknek is lehetőséget nyújt a diploma megszerzéséhez, nem kérve hitbeli elkötelezettséget. Legfeljebb (jobb esetben) az ilyeneket nem szentelik lelkésznek. A Hittudományi Egyetemen folyó oktatásra némileg rálátással bíró lelkészeknek

legalább a fele azt is mondja, hogy nincs minden rendben a tanítás tisztaságával sem. Mondják, de csak úgy egymás közt, és hozzátesszik, hogy az egyetem függetlensége nem teszi lehetővé a beleszólást. Vagyis arról beszélnek, hogy nem minden tanár biblikusan és az evangélikus tanítással összhangban tanít. Jó lenne pedig tiszta vizet önteni a pohárba, és erre a képzeteknek rákérdezni. De hogy ne csak rébuszokban beszéljek, példaként említtem többek között azt a kifogást, mely hitünk egyik alapkérdése – hiszen Luther krisztológiájának egyik alapja –, hogy az „Ó- és Újszövetség egységét, a Messiásról szóló ószövetségi próféciáknak, az Újszövetségben Jézusra mint Krisztusra vonat-

kozó bizonyágtételekben való beteljesülését” egyes érintett stúdiókban vitatják, vagy jobb esetben meg sem említik.

El lehet képzelni, hogy mindezek eredményeként Hittudományi Egyetemünkön a hit- és tanbeli légkör enyhén szólva vegyes, mondhatnám eklektikus. Ezzel nem is lenne semmi baj, ha ezt őszintén és nyíltan maga az Evangélikus Egyház is bevallaná, és ezek után a lelkészképzésnek egy másik alternatíváján is gondolkodna.

Hitvalló példa a képzésre

Az egyházi dolgok iránt érdeklődők idehaza a nagy-britanniai Anglikán Egyháztól az utóbbi években csak furcsa híreket hallhattak. Szélsőséges liberalizmus, homoszexuális párok megáldása, áttérések a katolikus egyházba, létszámcsökkenés, üres templomok stb. Arról nem érkeztek híradások, hogy ugyanebben az egyházban a hitvalló (evangelical) lelkiség megerősödött. Korábban ott, ha valaki hitvalló lett, elment más felekezetbe, főleg baptisták-

hoz, metodistákhoz vagy családközösségekbe. Hasonló vérvesztéseket a Magyarországi Evangélikus Egyház is elszenvedett az elmúlt 50 évben. Ma már hitvalló anglikán gyülekezetek sokasága létezik a szigetországon, a szervezeti egyház keretein belül. Első pillantásra arról lehet megismeri ezeket, hogy istentiszteleteiken a templomok tele vannak és rengeteg gyülekezeti alkalmuk van.

A hitvallók a húsz anglikán teológiai fakultásból nyolcat működtetnek. Közélebről én a londoni székhelyű, de a Middlesex Egyetem Teológiai Fakultását, az Oak Hill College-ot ismerem. Itt lelkészeket, bel- és külmisziói szolgálattevőket és külön gyermek és ifjúsági munkásokat képeznek. Egyébiránt az Anglikán Egyház hivatalosan akkreditált lelkészképzője. Arra a kérdésre, hogy milyen az egyházon belüli elfogadottsága, azt a választ kaptam, hogy ez konzervatív, evangélicai (hitvalló) lelkészképző és -nevelő, éppen ezért nem diplomájának, hanem lelkiségének az elfogadottsága az adott egyházkerület vezetésének (püspöknek) irányultságától függ. Ennek megfelelően két felvételi szűrő van: az érdeklődő saját egyházkerületénél jelentkezik, ahol egy felvételi sorozaton kell részt vennie, ami általában egy-két évig is

eltarthat. Közben az egyetemet meg lehet tekinteni nyílt napokon, majd háromrészes felvételi elbeszélgetés következik, melyhez kapcsolódik az intézmény megtekintése, egy tanóra meghallgatása, közös ebéd tanárokkal és diákokkal az étkezdén és a szálláslehetőségek megtekintése. Igyekeznek a legjobb tanárokat alkalmazni állandó vagy vendégprofesszorként. Jelenleg evangélikus tanár is tanít itt állandó státuszban. A képzés során évente legalább 30 hétvégén és a szüni-

Jó lenne pedig tiszta vizet önteni a pohárba, és erre a képzeteknek rákérdezni.

dőkben összesen 60 napon keresztül gyülekezetekbe kihelyezve készülnek a hallgatók a szolgálatra.

Hagyomány és megújulás

A magyarországi evangélikus lelkészképzés történetének csodálatos fejezetei is vannak. Olyan időszakok, amikor a lutheri biblikus teológia oktatása eggyé vált a lelkésszé neveléssel. A teológiai hallgató ugyanis nem lelkésszé válik, hanem azzá formálódik. Lelkében, gondolkodásában, érzelmeiben és egyéniségében, Isten

Szentlelke és az Ő eszközei által. Mindezt a sok pozitív tapasztalatot megőrizve lenne szükség arra, hogy a lelkésképzés

„...vajon Krisztus hangján szólnak-e, vagy idegen hangján?”

egyházunkban megújuljon. Azért is sürgető mindez, mert az evangélikus egyház itt e honban komoly változásokat él át. Ha tudomást vesz róla, ha nem. A népegyházi jellegnek a nyomai is eltűnnek egy évtizeden belül, és teljessé válik a szórványegyházi helyzet. Ehhez a célokat, a struktúrát és benne a képzést is teljesen át kell alakítani. Lehetséges ez a jelenlegi egyetem reformálásával is, de elképzelhető új speciálisan lelkész- és munkatársképző felsőfokú intézmény létrehozásával. Ebben az esetben a mai hittudományi egyetem egyfajta tudományos központtá válna, amelyben elsősorban a szakterületnek megfelelő tudósképzés folyik. Az előző *Híd* magazinban már szóltam a többszintű képzésről. Ez esetben viszont kifejezetten a lelkésképzés átalakítására gondolkodok. Arra, hogy Isten eszközeként a jövő

lelkészei az evangélikus missziói egyház magyar anyanyelvű megformálói lehessenek itt a Kárpát-medencében.

Gondoljuk csak meg, ha Jézus missziói parancsa természetes, akkor ma számunkra ez nem arról szól, hogy gondozd a fogyó evangélikusokat (persze azt is kell), hanem arról, hogy tegy, tegyek (lelkész és nem lelkész) tanítvánnyá mindenkit. Hivatkozunk demográfiai helyzetre és annak hatásaira az egyházban, gyülekezetekben. Pedig az egyház az egyetlen, amely nem hivatkozhat erre. Az óvodai, iskolai férőhelyekre, kórházi ágyak számára, tömegközlekedési kapacitásokra, aktívák és nyugdíjasok számára stb. a demográfiai fogyás mind hatással van. Egyedül az egyház szolgálatára nincs, nem lehet (persze országos szinten). Nem felejtsem el Schermann Gábor tatabányai lelkésztestvérem számait, melyet egy missziói konferencián mondott: Tatabánya 80 ezres lakosságának 60%-a nincs megkeresztelve. Tudom, hogy a volt szocialista iparváros extra példa, de az új pogányság növekedése még kis falvakban is kimutatható, városokban pedig szembetűnő. És akkor még nem beszéltem a megkeresztelt

hitetlenekről, vagy azokról, akiknek megvan a maguk hite, de ennek semmi köze a Golgotán értünk meghalt és feltámadott Úr Krisztusba vetett hithez. Ez missziói szolgálatunk szomorú tartaléka, mely a demográfiai katasztrófa ellenére növekszik. De ezt csak egy lelkületben és struktúrájában megújult egyház, gyülekezetek, lelkészek és egyháztagok tudják észrevenni és mint feladatot és küldetést felvállalni. Ehhez kell – sok minden mással együtt – új lelkésképzési és nevelési modellt alkotni.

Befejezésül,

ami pedig a susztert és a kaptafáját illeti, neked, kedves olvasó, kötelességed és feladatod van. Nem más szól erről, mint Márton testvér (Luther): „Íme látod világosan immár kit illet meg azon jog: ítélni a tan felett! Püspököknek, pápának, tudósoknak és minden embernek jogában van tanítani, de a juhoknak kell megítélniök, vajjon Krisztus hangján szólnak-e, vagy idegen hangján?” (Dr. Masznyik Endre: D. Luther Márton Művei, Második rész IV. kötet 69. old. – korabeli helyesírással).

● GARÁDI PÉTER

Kérő vendég

az Evangélikus Külmisziói Egyesületnél

A 2009. március 6-án megrendezett Nők Ökumenikus Világ-imanapjának liturgiáját Pápua Új-Guinea keresztyén asszonyai állították össze. A Földünk szinte minden országában megtartott felekezeti alkalmakon keresztül idén a csendes-óceáni szigetvilágban élő testvéreink kerülnek reflektorfénybe, ők vallhatnak mindennapi örömeikről, de nem kevés nehézségükről is. A helybelieken kívül azonban érdemes odafigyelnünk azoknak a beszélőjára, akik európai idegenként töltöttek jó néhány esztendőt e távoli tájon.

Közlük való dr. Traugott Fernbacher lelkész, aki korábban misszionáriusként szolgált Pápua Új-Guineában. Karácsony előtt azonban mint a Bajor Missziói Intézet (Mission EineWelt) tíz esztendeje Óceániáért és Kelet-Ázsiáért felelős referense látogatott el az Evangélikus Külmisziói Egyesület irodájába. Erre az útjára felesége is elkísérte. Az Országos Iroda épületében, ahol a Külmisziói Egyesület székhelye is van, Gáncs Péter misszióért felelős püspök és az EKME vezetőségének tagjai fogadták, valamint egy, a külmisziói szolgálat után érdeklődő fiatal testvérünk is.

Fernbacher lelkész többször járt már Magyarországon, az egyesülettel is jó kapcsolatot ápol, és most is, mint már jó néhányszor, segítséget kért a Bajor Misszió pápua új-guineai munkájához.

A hatalmas kiterjedésű országban sokrétű missziói munkát folytatnak, s bár jók a kapcsolataik a helyi gyülekezetekkel, szükségük lenne mégis az evangélikus intézményekben hívó keresztyén orvosokra, zenetanárookra, műszaki vezetőkre, hittanáraira, esetleg a kint lévő misszionáriusok gyermekeihez németül beszélő tanárookra, négyéves kiküldési idővel. Gyermekek gondozókra egy éves időtartamban. Képzésükről, előkészítésükről ők gondoskodnak. Már 2009 nyarán lehetne utazni.

A Mission EineWeltnek megvan erre az anyagi fedezete, folytatni szeretnék a kinn elkezdett szolgálataikat, de – jelentkezések hiányában – nem tudnak elegendő szakembert kiküldeni. Ezért jött Fernbacher úr Magyarországra, hogy kérje a segítségünket. Az EKME részéről mi magunk is támogatásunkról biztosíthatjuk azokat, akik erre a szolgálatra vállalkoznának.

Pápua Új-Guinea nem ismeretlen ország a számunkra. Dr. Bálint Zoltán és családja négy éven keresztül szolgált ott. Bálintné Kis Beáta könyvéből – *A Garamut hangja* – megismerhetjük annak a világnak a hangulatát, a szerző megoszt velünk sok mindent abból, amit családjával ott tapasztaltak. A pápuák 115 éve keresztyének, főképp evangélikusok. Saját lelkésképző intézeteik, hittanárokat oktató iskoláik vannak, de ezek működéséhez, a magas színvonal eléréséhez szakmai segítségre van szükségük.

Érezhet-e valaki elhivatottságot arra, hogy egy ilyen távoli szigetországban

éljen és szolgáljon? Az elhívást meg kell vizsgálni. Hamis indíttatás az, ha itthon csödbe ment az életünk, a karrierünk kettétört, esetleg munkanélküliek lettünk. A családjunk egyetértése is kell ehhez a szolgálathoz. Főként pedig élő hit, amellyel segíthetjük, hogy elmélyülhessen a pápuák még fiatal, százéves keresztyén kultúrája. Legfőképpen Jézus Krisztus igaz ismerete, a missziói parancs betöltésének vágya kell, hogy indítsa a jelentkezőket!

Alkalmas ez a felhívás arra is, hogy megvizsgáljuk magunkat, milyen hitünk van? Tudjuk-e képviselni Isten ügyét valahol másutt a világban?

Az érdeklődők felvilágosítást, tanácsot, segítséget az EKME társelnökétől (B. Pintér Márta) és annak szervezőtitkáráról (Bencze Imréné) kaphatnak.

Kapcsolatfelvétel:
marta.pinter@lutheran.hu,
bencze.imrene.agnes@t-online.hu

● BENCZE IMRÉNÉ ÉS ZALÁN PÉTERNÉ

● Gyűjtötte: Kis Ferenc Balázs

Kitekintés

Hamvasztás

A Római Birodalomban, a keresztyénység térnyerése idején esett vissza a halottak hamvasztásának gyakorlata.

Egyesek ezt a feltámadás során a test és a lélek újraegyesülése közben várható problémák miatti aggodalmakra vezetik vissza, mások pedig egyszerűen a magas hőfok eléréséhez szükséges irdatlan mennyiségű fenyőfa utánpótlásának hiányára.

A középkorban csak különleges esetekben engedélyezték a hamvasztást, mint pl. pestisjárvány idején. Az első modern krematóriumot az

ausztráliai Új-Dél-Walesben építették 1925-ben. Míg mára számos keresztyén felekezet, közöttük 1963 óta a Római Katolikus Egyház, megengedi a halottak hamvasztását, addig az ortodox zsidók és a muszlimok számára ez jelenleg is tilos.

<http://www.deathonline.net/disposal/cremation/index.cfm> alapján.

Párhuzamos történetek

Találkozás a szolgálat útján
(30 év múltán)

Teológushallgatóként minden nyáron két hetet kellett szeretetintézmény-

Annyit tudtam róla, hogy evangélikus, és szívesen adta ezt az időt a szabadidejéből a szolgálatra.

Teltek-múltak az évtizedek. **2004** januárjában a Lepramisszió elnökeként kértem a baptista, evangélikus és református egyházak vezető püspökeit, hogy a Lepramisszió kuratóriumába két-két főt delegáljanak egyházukból; olyan hiteles lelkes és világi személyeket, akik missziói elkötelezettségükről ismertek. Az evangélikus lelkesi delegátus az egykori vidám fiú volt: Kapi Zoltán, azóta pusztavám-móri lelkipásztor, hat gyermek édesapja. Örömmel találkoztunk ennyi idő után, most nem diakóniai, hanem külmissziói szolgálatban. Közben évtizedek teltek el; jó dolog azonban fiatalon is, idősebben is az Úrnak szolgálni, és a régi testvérekkel a szolgálatban találkozni. Érdemes már ifjan időt, erőt adni az Úrnak, hogy később ezzel a tőkével megbízható szolgátsái lehessünk egymásnak!

● RISKÓNÉ FAZEKAS MÁRTA

TEDDYKE

ben szolgálunk. Én nyaranta a gödöllői Református Női Szeretetotthonba mentem. **1974** augusztusában egy vidám önkéntes pesti fiú is ott tüsténkedett. Nagy becsben állt az intézetet vezető diakonisszák előtt, mert meg tudott szeretni mindent. Zolinak – mert így hívták – hol kalapács, hol csavarhúzó volt a kezében, amivel meggyógyított nem záró kilincseket, leszakadt fogasokat, csikorgó zsanérokat. Mint az egész intézményben egyetlen férfi, megbecsültsége abban nyilvánult meg, hogy az otthonvezetővel szemközt kapott helyet az ebédasztalnál.

1974-ben fejeztem be tanulmányaimat a Pécsi Tanárképző Főiskolán. Az elhelyezkedés nem volt egyszerű; hívtak a Baranya megyei Gyermekek- és Ifjúságvédő Intézetbe, de még nem volt meg a státuszom. Augusztus vége felé azt a hírt kaptam szüleimtől, hogy a végét járja Irén néni (dr. Enyedi Jenőné), akinek a lakásában laktunk Budapesten, az Elnök utcában, amíg ki nem telepítették a Hortobágyra. Szerettem Irén nénit, akinek a férje közlekedési rendőrtiszt volt, egyetlen fiuk pedig tudóbajban távozott fiatalon. Teddyké-

Máté 10,8
LEPRAMISSZIÓ

nek hívtam – még kisgyerek voltam, mert a fürdőszobai kályhánkra az volt írva: TEDDY.

Nos, amikor annyi év után jött ez a szomorú hír, úgy határoztam, megpróbálok neki segíteni. Így kerültem a gödöllői szeretetotthonba, és kb. két hétig – haláláig – mellette voltam. Az otthon vezetője biztosított nekem egy ágyat Irén néni szobájában. Így éjjelnappal figyelhettem rá.

A szerelői képességeimre nem emlékszem, de az biztos, hogy segítőkészség már akkor is volt bennem. Az otthon vezető Fekete Erzsébet testvérrel és munkatársával, Hajnal Irénnel azután – Irén néni határozott kérésére – később is tartottam a kapcsolatot, s amíg Erzsébet testvér élt, időnként látogattam is őket.

Ajándékos meglepetés volt évtizedek múltán a találkozás Mártával, és a közös szolgálat, immáron más területen. A Lepramisszió atyja, dr. Dobos Károly halálának időpontjában – **2004** januárjában – léptem be ebbe a munkába, aki (milyen érdekes!) éppen **1974**-ben indította el Magyarországon a lepramisszió nemes szolgálatát. Azóta nemzetközileg is elismert szolgálattá fejlődött a Magyar Lepramisszió. Amikor elhangzott felém a kérés, még élt Károly bácsi; amikor pedig a januári világnapon az igehirdetés szolgálatát végeztem, már búcsúztatnom kellett őt. Szép, meghatározó volt az indulás és biztató a folytatás.

● KAPI ZOLTÁN

Ételek és életek

tusos nevű rendezvény, a *Cigány ételek bemutatója* szolgáltatta. Egynapos ismerkedésre hívtuk a falu, a környék cigány és nem cigány lakosait, találkozási egymással, a cigány kultúrával: Ülünk le, hallgassuk cigány költők verseit, beszélgetünk, énekelünk, táncolunk és együnk – együtt, kö-

Ezzel a nagyon gazdag tartalmú, a képzeletet messze repítő címmel jelent meg Sárszentlőrincen a Zsivora György Népfőiskolai Alapítvány gondozásában egy szerény, de nemes célt szolgáló kiadvány. A cím – ami a társszerző, Orsós Julianna találmánya – nemcsak hogy teljes mértékben fedi a könyvecske tartalmát, de szellemes szójátékával üzen is. Mi a tartalma? Dr. Bódi Zsuzsanna néprajzos-muzeológus tanulmánya a cigány étkezési szokások változásáról (oláh cigány közösség). Két Tolna megyei falu, Sárszentlőrinc és Pálfa egykori cigánytelepei (Sasos, Sió-part) életének és lakói faluba költözésének, integrációjának a története (beás cigány közösség), ételreceptek, étkezési szokásokra való visszaemlékezések és egy újszerű nap eseményei sok-sok fényképpel. Mi az üzenete? Egyrészt, hogy a mai, indulatokat sok esetben tudatosan felkorbácsoló, zűrzavaros, embertelen világunkban van kapaszkodó, van az erőszaktól eltérő út; másrészt áttételesen, hogy az étel ugyan elmaradhatatlan része, gyakorlati feltétele az életnek, de az élet sokkal több az ételnél. Csak a felszínen mozgó élet számára cél az étel – eszköz az, még ha finom is...

A megjelentetéshez az apropót egy gusz-

zösen! Keresnünk kell a találkozási lehetőségeket a körön kívül levőkkel, legfőképp az egyházon kívül levőkkel. És erre a gyomor kiváló útvonalnak bizonyul. Milyen változatos világ az étel! Minden nemzetnek, vidéknek, de családnak is

Jézus otthon érezte magát vacsorán, lakodalmakon.

megvannak a hagyományos ízei, étkezési rituáléi. Az evés az egyik legtermészetesebb híd ember és ember, kultúra és kultúra közt. Jézus számára nemhogy idegen lett volna, hanem nagyon is otthon érezte magát vacsorán, lakodalmakon – még a nagyevő „vádat” is kiérdemelte. Természetesen többről volt itt szó, mint pusztán ismerkedésről, a különböző kultúrák békés egymás mellett élésének, bizonyos szintű egymásba folyásának megjelénítéséről. Hisz azzal a nem titkolt szándékkal hívtunk mindenkit, hogy ez a nap az élő Jézus jelenlétében zajlik, akinek megismerése jelenti az igazi ÉLETet. Aki

átkarolja a kívül lévőt, akinek gondja van a szegényre, aki megadja a mindennapi kenyeret, aki megelégit akár ötezer embert is, de nem elégszik meg csupán a test táplálásának biztosításával. Magát adja mint mennyei kenyeret, hogy emberhez, sőt hozzá méltó élet legyen a miénk. Körülbelül ez hangzott el azon az igehirde-

tésen a mintegy százötven résztvevőnek, akik a már tálalásra kész ételek, kíváncsian teli bognácsok mellől jeles türelemmel és figyelemmel hallgatták. Aztán az ételért mondott-énekelt hálaadás után kezdődhetett a kóstolás...

Finom cigány ételek, nehéz cigány ételek – erről szól a könyv, jelen bemutatása pedig a misszióról, a küldetésről, mindannyiunk feladatáról.

● BAKAY PÉTER

A Kossuth Rádió *Evangélikus félóra* című műsorának Missziói percek rovata az Evangélikus Rádiómisszió szerkesztésében jelentkezik.

Kossuth Rádió – FM 107,8, MW 540
kéthetente hétfő 13.30 óra
Tel.: 06 1 402 1769
(telefonügyelet a műsor után 15.30-ig)
www.mr1-kossuth.hu

Világi és egyházi regionális adókon hallható *Lelki szósz* című harmincperces műsorunk, mely interjút, rádiós jegyzetet és keresztyén könnyűzenét tartalmaz. Evangélium fiatalos stílusban.

BUDAPESTEN

Rádió C – FM 88,8
Budapest és környéke
vasárnap 7 óra
www.radioc.hu

Civil Rádió – FM 98,0
Budapest és környéke
páratlan hét vasárnap 8 óra
(*Napkelet* c. egyórás műsorban)
ismétlés: aznap 22.30 óra
www.civilradio.hu

Rádió 17 – FM 96,8 | ÚJ PARTNER
Budapest és Pest megye
szerda 18.05 óra
ismétlés: szombat 4.05 óra
ismétlés: vasárnap 23.05 óra
www.radio17.hu

VIDÉKEN

Rádió Baranya 1485 – FM 93,8
Mohács
vasárnap 8.30 óra
www.baranyaradio.hu

Torony Rádió – FM 94,4
Békés és környéke (30 km-es körben)
hétfő 10 óra
www.toronyradio.hu

Tenkes Rádió – FM 88,6
Siklós és környéke
vasárnap 6 óra
e-mail: iroda@tenkesradio.hu

Nyugat-dunántúli Régió Rádió (MR6)
Győr-Moson-Sopron, Vas, Zala és Komárom-Esztergom megye, ill. Veszprém
Győr – 1350 kHz
Szombathely – 1251 kHz
Mosonmagyaróvár – 1116 kHz
vasárnap 8.05 óra (*Hittel-szívvel* c. műsorban)
www.radio.hu

Vörösmarty Rádió – FM 99,2
Székesfehérvár és környéke
vasárnap 8.08 óra
www.vorosmartyradio.hu

Szent István Rádió
Eger – FM 91,8
Sátoraljaújhely – FM 90,6
Hatvan – FM 94,0

Miskolc – FM 95,1
páratlan hét szombat 15.30 óra
ismétlés: másnap 16.05 óra
www.szentistvanradio.hu

CORVINUS Rádió – FM 104,6
Sopron és környéke (kb. 100 km-es körzetben)
havonta egyszer kedd 20 óra után
www.corvinusradio.hu

Budaörs Rádió – FM 104,8 | ÚJ PARTNER
Budaörs és környéke
hónap 3. vagy 4. vasárnap

Európa Rádió | ÚJ PARTNER
hétfő 14 óra (*Határtalan* c. műsorban)
ismétlés: hétfő 23 óra
www.refradio.eu

Agnus Rádió – FM 88,3 | ÚJ PARTNER
Kolozsvár
www.refradio.eu/radio/agnus

Sion Rádió | ÚJ PARTNER
Beregszász
http://www.refradio.eu/radio/sion

A Rádiómisszió adásainak szerkesztett változatát honlapunkon is meghallgathatja. A folyamatosan bővülő oldal címe:
http://misszio.lutheran.hu
Várjuk a műsorokkal kapcsolatos észrevételeket, s bátorítjuk hallgatóinkat, hogy osszák meg velünk személyes hit- és élettapasztalataikat. E-mail címünk: evmis@lutheran.hu

Vigasztalásul – Reményik Sándor versei Káli Horváth Kálmán előadásában
Missziói percek – jegyzetek, beszélgetések, melyek a Kossuth Rádió Evangélikus Félórájában hangoztak el
Egy életen át Dáviddal – Szeverényi János evangelizációja Pasaréten
Ulrich Parzany budapesti evangelizációja
Az országos evangelizáció és a nyári missziós konferenciák hangfelvételei
Nézz föl – fiataloknak
Utazzunk együtt – konfirmandusoknak
Akinek van füle, hallja – autósoknak
Matt – segítő percek gyászolóknak

„A hit hallásból van...” – archív hangfelvételek

1. „Tulajdonítatik” – Zászkalicz Pál főtí lelkész igehirdetése
2. *Útravaló* – Ordass Lajos püspök áhítatai
3. *A hit szolgálatában* – Csepregi Zsuzsanna és Csepregi Béla evangélikus lelkészek igehirdetése (részben gyengébb hangminőség)

A kiadványok teljes listája megtalálható az interneten: <http://misszio.lutheran.hu>

A kiadványok megrendelhetők az Evangélikus Missziói Központ címen:
1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38–40.
Tel.: 06 1 400 3057
E-mail: evmis@lutheran.hu

Dr. Süle Ferenc: Családi élet és lelki egészség, A spirituális fejlődés természetes fő hajtóerőinek mélylélektani elemzése, Budapest, 2006
Missziói szórólapok 28 témában
ÉLŐ VÍZ füzetek

1. Akarsz-e meggyógyulni? Segítség alkoholbetegeknek, Budapest, 2007
2. Iránytű, 28 téma – keresztyén szemszögből (a kibővített missziói szórólapok gyűjteménye), Budapest, 2008
3. Szókéne Bakay Beatrix: EvÉlet – Lelki segély, A lekipásztör válaszol, Budapest, 2008

AJÁNLÓ AZ EVANGÉLIKUS RÁDIÓMISSZIÓ KIADÁSÁBAN MEGJELENT KAZETTÁKBÓL, CD-KBÓL:

Énekes-zenés anyagok

Szeretetedről énekek – Instrumentális zene az evangélikus énekeskönyv legismertebb énekeiből mai feldolgozásban
Evangélikus énekeskönyvi énekek – sorozat
Lázár Attila: *Térden ülvé* – Dalok az életről
Új ének – ifjúsági énekek
Evangélikus fúvószené
Zumpepe – afrikai eredetű gospel-énekek – csak kazetta
„Ének útjain” – ifjúsági énekek
Minden nap Jézussal – gyermekénekek

Próza, vers, igehirdetés
Babits Mihály *Jónás könyve* Bánffy György előadásában

MISSZIÓI PERCEK VII–VIII. (2008)

A Kossuth Rádió Evangélikus félórájában elhangzó Missziói percek rövid jegyzetei és interjúi egyéni elcsendesedésben és a gyülekezeti alkalmakon egyaránt használhatók. Az elmúlt négy év teljes anyaga – külön-külön is – megvásárolható.
Ára: 1400 Ft (dupla CD); 700 Ft (két kazetta)

Az Evangélikus Missziói Központ és a Magyarországi Evangélikus Egyház missziói bizottsága gondozásában megjelent kiadványok:

IRATMISSZIÓ

„Emlékezzünk régiokról” – Scholz László visszaemlékezése életútjára, Budapest, 2005 – csak korlátozott számban

Mit tehetünk viharban?

Válságos lelki, szellemi, erkölcsi, anyagi, népesedési, reményvesztettség, tájékozódási helyzetben van népünk. Vihar van. Országos.

Ki miatt van vihar Jónás próféta történetében? Jónás miatt van, de éri a hajó tel-

Nem könnyű megállapítani a felelősök körét. Vagy talán műprobléma ez az egész? Hiszen van határozott véleményünk, kik okozták a mai súlyos és rossz kilátásokat mutató hazai helyzetet!

Jó lenne tudni, Isten hogyan látja ezt a

jes legénységét is. Tehetnek-e ők arról, hogy e különös utas nem akar Isten küldötté lenni? Egyáltalán nem! Más kérdés, hogy talán ők is „megérdemelték” egy kis halálfélelmet (vö. Jón 1,7,12).

Figyelemre méltó Dániel imádsága is: „Tekintsd meg a mi pusztulásunkat és a várost, (...) mert nem a mi igazságunkban, hanem a te nagy irgalmasságodban bízva terjesztjük eléd a mi esedezésünket. (...) vallást tettem az én bűnömről és az én népemnek, Izraelnek bűnéről” (Dán 9,18b.20b). – Úgy könyörög, mintha ő is vétkes volna a nép fogságba kerülése miatt. Vagy tényleg az?

Egy nép sorsának alakulásában kiknek van felelősségük? A vezetőknél? Csak a vezetőknél? Vagy a szárnyvonalon kalauzának, s a mozgássérült háziasszonynak is, akik egyébként elvégzik saját feladataikat?

Ha csak egyeseknek, akkor hol a határvonal? Ha mindenkinek, akkor kinek milyen mértékben? Ha az igazság birtokosainak, akkor melyik (!) igazságról legyen szó?

vihart! Egy dolog mindenesetre megszívlelendő a Krisztus követésében elkötelezett keresztyéneknek, akik tudják, mi Isten végső terve a világgal és a benne élő emberekkel. Az, hogy üdvözljön minden ember (1Tim 2,4). Amit Ő akar, az a jó és tökéletes. Kikkel tudja ezt végigvinni? Az övéivel. És ha ők ezt nem engedik? Akkor jogos lehet az ítélet, amely persze mindenkit érint, sújt. Azt is, aki egyénileg a helyén van, meg azokat is, akik nem akarnak Róla tudomást venni.

Krisztus követőinek küldetésük van. Végzik-e? Válaszoljon az olvasó. Az egyházak erőtlenségnek látszanak. Ráadásul sok egyéb dologgal vannak elfoglalva. Valójában az „egy szükséges dolog” kellene, hogy az első helyen legyen Jézus szavai szerint (Lk 10,42).

Merész kérdés: ha Isten népe nem tölti be küldetését, ítéletet tart-e az Úr? Megfordítva: Mindenképpen ítél-e, ha népe nincs a várfalon? Azt gondolom, sarkított

válasz nem adható, de érzékelhető, hogy kapcsolat lehet az Ő népének lagyma-tagsága és az emberiség kisebb-nagyobb részét érintő ítélet(ek) között.

Sréter Ferenc, volt budavári evangélikus lelkészre emlékezve írta a gyülekezet egyik egykori tagja: „*Voltak (...) vihart kavaró igehirdetések, például az iskolák államosításával kapcsolatban. A szószerűről egyértelműen hangzott az ige: tartsunk bűnbánatot, mert mi, keresztyének vagyunk az ítélet okai. Nem használtuk az Úr szerint a lehetőséget, hogy a kicsiket és az ifjúságot Krisztus ismeretére, szeretetére, az Úr törvényeire neveljük. Alázzuk meg magunkat az Úr keze alatt, és okulkunk az ítéletből. (...) Az Úr az övéit sokkal szigorúbban ítéli, hiszen az ige is figyelmeztet, hogy az ítélet az Isten házában (1Pt 4,17), vagyis nálunk kezdődik...*” Ez a kemény beszéd lehet kényelmetlen, de nem hárítható át a felelősség másokra.

Kérdés: Mivel foglalkozol? Az-e a dolgod? Látod-e, hogy ma hazánk ítélet alatt (ami persze megkérdőjelezhető) nyög? Kiket vádolsz ezért? Vajon Isten is őket hibáztatja? Lehet, hogy Ő engem és Téged is vádol és megítél (meg másokat is, de ez nem ránk tartozik) azzal, hogy ide jutottunk ebbe a mélységbe. Amikor Isten vádol, nem áll mellettem senki, akire mutogathatnék. Tudod-e, mit kell tenned? **Bűnbánatot** tartani, velem együtt. Mások revíziója helyett le kell folytatnunk a magunkét. Hát ha elfordítja rólunk Isten jogos haragját és megkegyelmez. Ráadásul Ő nem csupán és nem elsősorban a földi életidő kereteire gondol, hanem az emberek az Ő jó uralma alá kerülésével az örök üdvösségükre. Ezt tudatosítja bennünk a Mt 6,33 is: „*Keressétek először Isten országát és igazságát...*” Mit és hol keresünk? – Nála van bocsánat... Indítson az Úr minél többeket igazi bűnbánatra!

● GÖLLNER PÁL

Az új reformáció

Klaus Douglass német evangélikus lelkész neve különösen is két nagy sikerű könyve miatt ismerős sokak számára hazánkban. Az új reformáció és az Isten szeretetének ünnepe című munkáiban egyházépítő tanácsait adja közre. Az idézetek forrása: Klaus Douglass: *Az új reformáció* – 96 tétel az egyház jövőjéről, Kálvin Kiadó, Budapest, 2002

Nyilvánvaló, hogy ma nagyon sok ember csak akkor tud azonosulni valamilyen intézménnyel, mint amilyen az egyház is, ha önálló felelősséget hordozva részt vehet a tevékenységében.

Aki azt akarja, hogy az egyház megmaradjon olyannak, amilyen, az nem akarja, hogy megmaradjon.

Ami a saját, egyházon belüli struktúráinkat illeti, a jövő jelszava ez: a lehető legnagyobb fokú egyszerűsítés. Ami nem működik egyszerűen, az egyszerűen nem működik.

Hamarosan minden gyülekezetben fel fog tűnni a hagyományos mellett legalább egy olyan másik istentiszteleti forma, amely szorosan kapcsolódik a helyi lakosság kultúrájához.

Minden gyülekezeti struktúrát emberek gondoltak ki, ezért csak emberek változtathatnak is rajtuk.

A Bibliában nem sok eligazítást találunk arra nézve, milyennek kell

lennie a gyülekezet külső formájának. Azt a keveset pedig, amit mégis találunk, általában nem tartjuk be.

Nem tartható tovább, hogy 10% (és ezt az arányt alaposan felkerekítettem!) olyan struktúrákat és külső formákat betonozzon be, amelyek az emberek 90%-át visszatartják attól, hogy templomba járjon!

Voltaképpen meg kellene vonnunk egy felső határt, aminél több egyházi rendelet és szabály nem hozható.

A jelenlegi jogi szabályozás mellett egyházunkban sem Jézus, sem a tanítványai nem lehetnének lelkipásztorok, de még ifjúsági vezetők sem.

Az egyház a gyülekezetek szövetsége, nem pedig a gyülekezetek fölött álló intézmény.

Az egyházat minden tévedése ellenére tisztelet és elismerés illeti fáradozásaiért, de engedelmisséget emberektől nem követelhet.

Maga a pusztán tény, hogy létezik egyházi főhatóság, a gyülekezet vezetését többé vagy kevésbé statisztaszerepre kárhoztatja.

Az egyház intézményének nem korlátoznia kell a gyülekezeteket, hanem szabaddá tenni.

A „hatalom” szót egyre inkább ki kell iktatni az egyház életéből.

Nem a valóság az úr Isten fölött, hanem Isten az Úr a valóság fölött.

Ahelyett, hogy az egyházunkra ma jellemző nyugalmi állapotot kérdőjeleznénk meg, azok az emberek kénytelenek az igazukat bizonygatni, akik azt szeretnék, hogy a gyülekezetek növekedésnek induljanak.

Gondolkodásunk kiindulópontja ne az egyház valósága legyen, hanem Isten lehetőségei!

Ma még sokan vannak azon az állásponton, hogy „valaminek történnie kell, de ne változzon semmi”.

Most itt a megfelelő időpont a radikális változtatásokra, mert valamilyen radikális változás mindenképpen bekövetkezik. Miért ne csinálhatnánk hát jól a dolgokat?

Ha ragaszkodunk a tegnap megoldásaihoz, elmulasztjuk megoldani a holnap problémáit.

Az egyház utolsó szavai ezek lesznek: „De hiszen mindig így csináltuk!”

Ha Isten elvesz tőlünk valamit, azt azért teszi, hogy helyette valami többet, valami jobbat adjon.

Aki nem kockáztat, mindent kockáztat.

Nyugodtan félhetünk. Csak ne engedelmessédjünk a félelmeinknek!

Egy kicsi gyülekezet NAGY reménysége

A Bakony alján, Nagydémen, ebben a háromszáz lelkes falucskában ötvennégyen tartoznak az evangélikus gyülekezethez. Közülük sem mindenki lakik már helyben. Az itt élők néhányan, néha csak négyen-öten, hétről

Hisszük, hogy van jövőnk, lesznek még, akik utánunk jönnek.

hétre összegyűlnek az Ige hallgatására, éneklésre, imádkozásra.

Nagy reménységet hordoz ez a kis közösség! „Állítsunk keresztlőkutat!” – leptek meg kérésükkel az egyik vasárnapon. Nagydém mindig Lovászpá-

tonához tartozott, papot csak nagyünnepén láttak, és a gyerekeket is mindig az anyagyülekezetbe vitték kereszteni.

Rózsi néni, aki az egészet megálmodta, elmondta, hogy neki mindig fájt a mi templomunk hiányossága, keresztlőkút nélkül nem teljes a berendezés. Azóta elkészítette egy ügyes csóti asztalosmester a fazekasvarsándi testvérgyülekezet kútját ábrázoló fotó alapján, ami számunkra több mint berendezési tárgy. Ez nagyszerű HITVALLÁS a gyülekezet részéről, hisz szűk, hogy van jövőnk, lesznek még, akik utánunk jönnek.

A testvérek reménysége nem szégyenült meg! Az első keresztlés alkalmával, igé-

A megvalósult álom – Az első keresztlés

vel és imádsággal adtuk át szolgálatba a keresztlőkutat: „Én vagyok az Úr, megtartód és megváltód.”

● DECHERTNÉ FERENCZY ERZSÉBET

Derű

GYŐRI GÁBOR:

TÖRTÉNETEK

„Aki hisz, az derűs, és derűje Istentől származik.”
(XXIII. János pápa)

ESKÜVŐ

Meleg nyári nap, a kis falu templomában mindenkiről csorog a víz. Az oltár előtt ifjú pár áll, a hosszúra sikerült beszéd miatt kissé elkókadva. Az eskü következik, amikor is a menyasszony zavarában selypítve mondja az előírt szöveget: „Én, Kovács Rózska.” A lelkész a hőségtől és a sok beszéd miatt cserepes ajakkal folytatja: „Eszküszöm az élő Istenre...” A násznép soraiban itt-ott elfojtott kuncogás nesze hallatszik... (Úgy látszik, nem mindenki alszik...) Rózsika rózsavörös arca vegyes érzelmeket tükröz, miközben javított formában megismétli a mondatot. A lelkész bárgyú arckifejezéssel megadja magát, majd derűsen folytatja az esketést... A házasság a bakik ellenére jól sikerült!

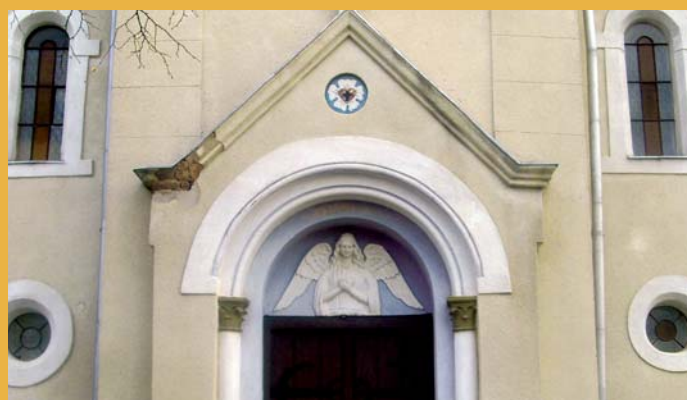
KERESZTELÉS

Régen a születést követő egy-két napon belül megkeresztelték a gyermekeket. Ma nem ritka, hogy a baba már jár és beszél, amikor sor kerül a keresztlésre. Ez a körülmény olykor nagyon nehézé teszi a lelkész dolgát, mint az alábbi esetben is. Kevinke már jól benne volt a harmadik évében, amikor a szülők alkalmasnak látták az időt. Mivel a gyermek nagyon mozgékony volt, nem az istentiszteleten, hanem utána, szűk családi körben történt a keresztlés. Kevinke megfelelt az előrejelzéseknek, hiperaktív igyekezettel rohagált keresztül-kasul a templomban. Olykor néhány másodpercre megállt, hogy meghúzza az anyuka által felkínált teásüveget, majd újult erővel folytatta a száguldozást. A keresztlés mozzanatához érve a keresztanya felkapta a kapálódzó gyermeket, de mire a lelkész a keresztléssel megérkezett, Kevinke már újra a templom legtávolabbi zugában toporzékolt. A keresztléssel a keresztmama üresen maradt kezére csordult... Kevinke száraz maradt. Érvényes a keresztsége?

Képes hírek

A Magyar Evangéliumi Szövetség (Aliansz) vezetősége az imahét nyitóistentiszteletén, 2009. január 4-én, a budapesti Wesselényi utcai baptista templomban.
Első sor balról: Mészáros Kálmán, Dr. Kovács Géza, Durst László, D. Szabó Dániel, Hecker Frigyes, Pataky Albert; felső sor: Szuhánszky Gábor, Horváth István, Papp János, Ungvári Csaba (helyi lelkész) Szeverényi János
Fotó: Durkó Sándor László

Istennek terve van velünk címmel evangelizáció volt az erdélyi Fazekasvársádon 2008. november 7-9.

Munkatársképző tanfolyam cigány testvéreknek – 2008. december 11. Nagydobrony (Kárpátalja)
Fotó: Burai Csaba

Kolozsvári ifjúsági evangelizáció plakátja

Nagy érdeklődés kíséri az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület „Serkenj fel, aki aluszol! A magyar evangélikus ébredés kiemelkedő egyéniségei a 20. században” című előadás sorozatát. 2008. december 11-én Csepregi Béláról Fehér Károly tartott előadást a Józsefvárosi Egyházközség templomában.
Fotó: Szakács Tamás

A MISSZIÓI IRODA, A MISSZIÓI KÖZPONT ÉS A RÁDIÓMISSZIÓ HÍREI

Események, szolgálatok

2008

NOVEMBER

- Igehirdetés a Lónyay Utcai Református Gimnázium reformációi csendesnapján
- *Kutyából nem lesz szalonna* – ifjúsági evangelizáció a kolozsvári evangélikus templomban
- *Istennek mindenki terve van* – evangelizáció az erdélyi Fazekasvársádon
- „Meddig, Uram, meddig?” – evangelizáció a Kamaraerdei Idősek Otthonában
- Megemlékezés Zászkaliczky Pálról az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE) rendezésében
- Evangelizáció a tivadarfalvai (Ukrajna – Kárpátalja) református gyülekezetben
- Előadások és fórum a Tivadarfalvai Református Líceumban
- Útitársak missziói bibliára
- Az Evangélikus Belmissziói Baráti Társaság csendesnapja Kispesten
- „Akarsz-e teljes, tiszta szívvel élni?” – evangelizáció a kolozsvári Bulgáriai telep

református gyülekezetben

- Az Apológia Alapítvány tízéves születésnapja

DECEMBER

- Adventi igehirdetés Rákosszentmihályon
- *Élet a Bibliában* – Biblia az életben – előadás a békéscsabai KIE Irodalmi Kávéház rendezvényén
- Igehirdetések Dudaron
- Megemlékezés Csepregi Béláról az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE) rendezésében
- Területi cigányevangelizáció Nagydobronyban (Kárpátalja, Ukrajna)
- Evangelizáció Kisdobronyban
- Cigány munkatársképzőn igehirdetés és előadás Nagydobronyban
- Igehirdetés egyházmegyei csendesnapon
- Ráton (Kárpátalja, Ukrajna)
- Megbeszélés Závodi Emesével, az ÖDE (Önkéntes Diakóniai Év) munkatársával
- Igehirdetés és keresztelő Piliscsabán

- Igehirdetés Rákosszentmihályon
- Karácsony cigány barátainkkal

2009

JANUÁR

- Igehirdetés a Magyar Evangéliumi Szövetség (Aliansz) imahetének központi nyitó istentiszteletén a budapesti Wesselényi utcai baptista templomban
- A *Híd* magazin éves szerkesztőbizottsági ülése Tordason
- Megemlékezés Túrörczy Zoltánról az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület rendezésében
- Előadás és igehirdetés a debreceni Márton Áron Kollégiumban
- *Van kiút... 15 millió magyar felekezeteken átívelő lelki kohéziója* – előadás Nagyvárádon
- Igehirdetések ökumenikus imaesteken Szarvason és Vésztőn
- Értekezlet a magyarországi Szlovák Szolgálat kérdéseiről a budapesti Szlovákiai Evangélikus Egyházközségben

ELŐZETES

ORSZÁGOS MISSZIÓI PROGRAMOK

- Március 18–19. Piliscsaba – missziói konzultáció
- Március 30 – április 6. Chemnitz (műholdas közvetítés) – ProChrist 2009
- Május 15–17. Révfülöp – női hétvége
- Május 23. Kondoros (Dél), Nyíregyháza (Észak), Veszprém (Nyugat) – egyházkerületi missziói nap
- Június 20. Sárszentlőrinc – cigány ételek bemutatója
- Június 19–21. Piliscsaba – férfikonferencia
- Július 8–11. Piliscsaba – országos missziói konferencia
- Július 18–25. Révfülöp – egyedülálló szülők és gyermekeik konferenciája
- Augusztus 2–8. Gyenesdiás – Családi konferencia
- Augusztus Balatonszemes – Balaton-NET
- Augusztus 21–25. Bér – Közös asztal cigánykonferencia
- Október 10. Budapest, Deák téri templom – országos evangelizáció

EGYESÜLETEK, ALAPÍTVÁNYOK

AZ EVANGÉLIKUS KÜLMISSZIÓI EGYESÜLET (EKME)

- július 5–8. Piliscsaba – külmisziói konferencia és gyermektábor
- október 9. Evangélikus Országos Múzeum – Az EKME 100 éves jubileuma: missziói konferencia, kiállítás

EVANGÉLIKUS BELMISSZIÓI BARÁTI EGYESÜLET (EBBE)

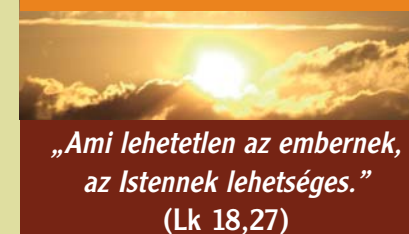
- Összejövetel minden hónap második csütörtökén 17 órai kezdettel
- Csendesnap november 21.

EVANGÉLIKUSOK KÖZÖSSÉGE AZ EVANGÉLIUMÉRT (EKE) PROGRAMOK

- február 13–15. Piliscsaba – ifjúsági hétvége
- június 22–27. Vanyarc – gyerekhét
- június 29–július 4. Lucfalva – gyerekhét
- július 6–11. Garbolc és Körmen – gyerekhét

- július 13–18. Sámsonháza – ifjúsági hét
- Piliscsaba – családok hét
- július 20–25. Piliscsaba – ifjúsági hitmelyítő hét
- augusztus 10–15. Piliscsaba – felnőtt hitmelyítő hét
- október 16–18. Piliscsaba – fiatal házaspárok hétvégeje
- november 6–8. Piliscsaba – presbiteri hétvége
- november 27–30. Piliscsaba – ifjúsági hétvége

A 2009. ÉV IGÉJE

Sík Sándor: Őszi fecske

Mit is mondjak, mit is kérnék,
Szerpenyőmbé ha mi fér még?
Én Istenem,
Egy keveset még élélnék.

Élnék, amint mások élnek,
Rendes népek, jámbor vének,
Én Istenem,
Mint a jó lelki szegények.

Csak a máj napot kérem,
Akár vízen és kenyéren,
Én Istenem, –
Holnap is úgy, ha megérem.

Tapsoló termekre vágyjam,
Úgy mint tegnap, – hajdanában?
Én Istenem,
Jobb a halk szó kis szobában.

Majd ellennék csendben immár
Fejemre nőtt fiaimnál,
Én Istenem,
Még ameddig hazahínál.

Egy-egy dalt ellesnék olykor
Fűtől, fától, csillagoktól,
Én Istenem,
Amíg egyszer el nem oltol.

Rendberaknám hét fiókom,
Versbe rívó cókóm-mókom.
Én Istenem,
Aztán, tudod, nem szabódom.

Úgy szerettem ezt az áldott
Jóra váltott rossz világot,
– Én Istenem,
Úgy-e bizony megbocsátod? –

Mintha nem is futó vendég:
Mintha végképp itthon lennék.
Én Istenem,
Soha talán el se mennék,

Ha nem búgna éjek éjén
Valami a szívem mélyén,
Én Istenem,
Az a végső, az a mély-én.

Testvérszívben, testvérkézben,
Mint a fecske puha fészken,
Én Istenem,
Úgy éltem, úgy fűtyörésztem.

Testvérkézből Isten-kézbe,
– Őszi fecskét költözésre –
Én Istenem,
Majd elhívsz már, az Egészbe.

Jaj, csak akkor el ne késsen
Hozzád csukló szívverésem,
Én Istenem,
Csak az ament el ne vétsem.

HÍD EVANGÉLIKUS MAGAZIN, az Evangélikus Missziói Központ kiadványa. Az Evangélikus Élet előfizetői részére a magazin ingyenes. Adományokat elfogadunk. Lapszámunk megjelenését a Sanansaattajat (Finnország), a Norea Radio Norway (Norvégia) és a Magyarországi Evangélikus Egyház Missziói Bizottsága támogatta.